

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת בא

תשפ"ו

(שנה ט', גליון מס' 422)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי **באמצעות הזום**

לקבלת קישור כניסה:

052-719-1965 / 055-557-0895

זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

פרשת בא - שובבי"ם התשפ"ו

"אֲשֶׁרִי הָעָם יִדְעִי תְרוּעָה"

א. "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, בֹּא אֶל פְּרָעָה, כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבֹו וְאֶת לֵב עֶבְדִּיו, לִמְעַן שְׁתִּי אֶתְנִי אֵלָה בְּקִרְבּוֹ. וְלִמְעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בְנֵךְ וּבֶן בְּנֵךְ אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלָתִי בְּמִצְרַיִם, וְאֶת אֶתְנִי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בָם, וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי יְהוָה", (שמות, י', א' - ב').

"וּמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם, שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, וַיְהִי בֶּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה, יֵצְאוּ כָּל צְבָאוֹת יְהוָה, מִמִּצְרַיִם" (שמות, יב', מ' - מא').

ב. בטעם מצוות הקרבת קרבן התמיד, כתב ב-"ספר החינוך"¹ :
"משורשי מצוות הקרבנות, כתבתי במצוות המקדש, בסדר יוֹיָקָחוּ לִי תְרוּמָה"², עשה א' ³, העולה על רוחי בפשט העניין,
ואחר אותם הטעמים, אני ממשיך גם כן טעם התמידין.

לומר, שנצטוונו בעבודה זו התמידית, שהיא פעמיים ביום, בזריחת השמש ובנאותו לערב,
למען נתעורר מתוך המעשה הזה, ונשים כל ליבנו וכל מחשבותינו לדבקה בַּשֵּׁם ברוך הוא.

כאומרי כמה פעמים, שהאדם נפעל, וטבעו מתעורר, לפי עסק מעשהו.
ולכן, בהיות האדם נכון בטבעו, שצריך לתקן לו מזון פעמיים - ערב ובקר,
נצטווה, שְׁיִשָּׂים מגמתו ועסקו בעסק עבודת בוראו, גם כן שתי פעמים,

¹ בפרשת "פנחס", (מצווה תא').

² שמות, כה' - ב'.

³ מצווה צה'.

לבל תהיה עבודת העבד לעצמו, יתירה על עבודתו לרבו.

וכל זה למה?

כדי לעורר רוחו וחפצו תמיד, לזכור את בוראו,

ובכן, יכשיר מעשיו, ויתברך ממנו, 'כי חפץ חסד הוא' ⁴.

וכמו שדרשו זכרונם לברכה ⁵, 'אֵשֶׁה לְיָחִיחַ לְה' ⁶, 'שאמרתי ונעשה רצוני',

כלומר, שכל חלק גבוה מכל קרבן, אינו רק חפצו ברוך הוא, שעשה העבד מה
שציווהו, למען יִכָּשֶׁר לזכות בטובו ברוך הוא".

והנה, בעניין "קרבן התמיד", כתב הגה"ק רבינו משה יחיאל אפשטיין זיע"א
מאוז'רוב ⁷. כדלהלן ^{8 9}.

על מאמר הכתוב בפרשת "פנחס" ¹⁰, "עֲלֵת תַּמִּיד, הָעֹשֶׂה בָּהֶר סִינִי, לְרִיחַ נִיחֹחַ
אֲשֶׁה לַיהוָה", כתב רש"י הקדוש:

"הקיש עולת תמיד, לעולת הר סיני, אותה שנתקרבה לפני מתן תורה",

ואפשר לרמז בזה: שהקרבת הקרבן, חייבת להיות בשלימות ההכנעה, הנלמדת
מהר סיני ¹¹.

⁴ מיכה, ז' - יח'.

⁵ ב-"ספרי" בפרשת.

⁶ במדבר, כח' - ח'.

⁷ בספרו הקדוש "באר משה", (בפרשת "פנחס", אות כד', עמודים תרסט'-תרעא').

⁸ דבריו הקדושים, יובאו בכאן במעט שינויי לשון, למען ירצו עיני הקורא בהם.

⁹ דבריו הקדושים, יובאו בכאן בהרחבה, עד אשר נכתוב: "עד כאן דבריו הקדושים".

¹⁰ במדבר, כח' - ו'.

¹¹ ויעוין במסכת סוטה (ה' ע"א):

"לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקדוש ברוך הוא הניח כל הרים וגבעות, והשרה שכינתו על הר
סיני".

ויתר על כן, בסמוך לקרבן העולה שהיה בהר סיני¹², נאמר¹³, "וַיִּקַּח סֹפֶר הַבְּרִית, וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם, וַיֹּאמְרוּ, כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה, נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע", ובאותה השעה, פסקה זוהמתן של ישראל, וכפי דרשו רבותינו ז"ל¹⁴, "ישראל שעמדו על הר סיני, פסקה זוהמתן",
ופירש בזה רש"י הקדוש¹⁵, "וכל שעמדו על הר סיני, נתקדשו ונטהרו, ונתרפאו מכל מום".

והכוונה היא, גם למום רוחני!

שכן, כך דרשו רבותינו ז"ל¹⁶, "האי מאן דיהיר, בעל מום הוא".
ולפיכך כתב רש"י הקדוש¹⁷, "נתקדשו ונטהרו", כי רפואת המום הרוחני, היא היא קדושה וטהרה.

ויעויין עוד, בפירושו של רש"י הקדוש במסכת עבודה זרה¹⁸, "ישראל שעמדו על הר סיני - ונתקנו מכל מום, כדכתיב¹⁹, 'כָּל־יֶלֶד יִפָּה רַעִיטִי, וּמוֹם אֵין בָּד'".
והיינו, כמו שביארו רבותינו ז"ל²⁰, "תני רבי שמעון בן יוחאי, בַּשָּׁעָה שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הָרַם הַר סִינַי, וַאֲמָרוּ²¹, 'כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה', נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע',

¹² שמות, כד', ה' - ו'.

¹³ שמות, כד' - ז'.

¹⁴ שבת, קמו' ע"א.

¹⁵ בד"ה "מזליהו הוי".

¹⁶ מגילה, כט' ע"א.

¹⁷ הנ"ל.

¹⁸ כב' ע"ב, בד"ה "ישראל".

¹⁹ שיר השירים, ד' - ז'.

²⁰ שיר השירים רבה, פרשה ד', א' (ז').

²¹ שמות, כד' - ז'.

אוֹתָהּ שָׁעָה, לֹא הָיָה בָּהֶם לֹא זָבִים וְלֹא מְצָרְעִין וְלֹא חֲגָרִין וְלֹא סוּמִין לֹא אֱלָמִין
וְלֹא חֲרָשִׁין, לֹא שׁוֹטֵטִין וְלֹא שְׂמָמִין, לֹא טַפְשִׁין וְלֹא חֲלוּקֵי לֵב,
עַל אוֹתָהּ שָׁעָה, נֹאמַר ²², 'כִּלְדָּן יָפָה רַעֲיָתִי'."

כלומר, שמאחר שנתרפאו, נתרפאו לא רק מן המומים הגופניים, אלא גם מן
המומים הרוחניים.

והן הם דבריו הקדושים של ה"זוהר הקדוש" ²³, "וּכְשֶׁעָבְרָה מֵהֶם אוֹתָהּ זָהֳמָה,
נִשְׁאַרוּ יִשְׂרָאֵל גּוֹפִים מְצַחֲצָחִים בְּלִי טָנוּף כָּלֵל, וְהַנְּשָׁמוֹת בְּפָנִים כְּזֹהֵר הָרָקִיעַ
לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר" ²⁴.

ותראה, שהזהמא, היא הגאוה!

שהרי אמרו ²⁵, "אִיהוּ זוֹהֵמָא, וְאִיהוּ שְׂאוֹר שְׁבַעֲסִיחָא".

והנה, שאור, מסמל גאוה,

וכמו שכתב ב-"ספר החינוך" ²⁶, בטעם איסור הקרבת השאור למזבח, "לפי
שהשאור מגביה עצמו ... כִּי 'תוֹעֵבֶת ה' כָּל גִּבָּה לֵב' ²⁷."

ובאמת, שהדברים מפורשים כן בדברי ה"זוהר הקדוש" ²⁸, "וְזֶהוּ סוּד שֶׁל יֵצֶר
הָרָע, עֲבוּדָה זָרָה, שְׁנִקְרָאת גַּם כֵּךְ - שְׂאוֹר,

וְזֶהוּ יֵצֶר הָרָע, שֶׁכֵּךְ הוּא יֵצֶר הָרָע בְּבֶן אָדָם כְּשֶׂאוֹר שְׁבַעֲסָה, שְׁנִכְנַס בְּמַעְיוֹ שֶׁל
אָדָם מֵעַט מֵעַט, וּלְבִסּוֹף מִתְרַבֶּה בּוֹ עַד שֶׁכָּל הַגּוֹף מְעֵרֵב בּוֹ" ²⁹,

²² שיר השירים, ד' - ז'.

²³ חלק ב', דף צד' ע"א.

²⁴ בתרגום ללשון הקודש.

²⁵ "תיקוני הזוהר", (דף ק' ע"א).

²⁶ מצווה קי"ז.

²⁷ משלי, טז' - ה'.

²⁸ חלק ב', דף קפב' ע"א.

²⁹ בתרגום ללשון הקודש.

והיינו, שדרכו של היצר הרע, היא בראש ובראשונה, להגביה את ליבו של האדם, ובכך להביאו לידי חטא.

עוד מצינו בזה, לדבריו של ה"זוהר הקדוש"³⁰, "וַיִּצֹר הָרָע מֵרִים לְבוֹ וַרְצוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּגִנְיָהוּ, וְהוֹלֵךְ אַחֲרָיו, מְסַלֵּסל בְּשַׁעְרֵוֹ וּבְרָאשׁוֹ, עַד שֶׁמִּתְגַּאֵה עָלָיו וּמוֹשֵׁךְ אוֹתוֹ לְגִי הֵנָּם"³¹.

והוא שמצינו ב-"שער היחודים"³², "ענוה, בגימטריא סמא"ל,

לרמז, כי מי שהוא עניו, אין הסטרא אחרא שולט עליו".

ומקור דבריו הקדושים, מדברי ה"זוהר הקדוש"³³, "אוֹתוֹ שֶׁלֹא הוֹלֵךְ אַחֲרֵי יֵצֶר הָרָע, וְלֹא מִתְגַּאֵה כָּלֵל, וּמִנְמִיךְ רוּחוֹ וְלִבּוֹ וַרְצוֹנוֹ אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲזִי אוֹתוֹ יֵצֶר הָרָע מִתְהַפֵּךְ לוֹ לְעֵבֶד, שֶׁלֹא יָכוֹל לְשַׁלֵּט עָלָיו"³⁴.

וכן כתב במקום אחר³⁵, "כְּשֶׁאָדָם נִדְבֵק בַּתּוֹרָה וְיוֹשֵׁב בְּרוּמֵי הָעוֹלָם, צָרִיךְ לוֹ לְהִשְׁפִּיל אֶת עַצְמוֹ, כְּדִי שֶׁיֵּצֵר הָרָע, הַקְּטָגוֹר שֶׁמְקַטְרֵג עָלָיו, לֹא יִשְׁלֹט עָלָיו לְהִסִּיטוֹ"³⁶.

נמצא אם כן:

שהזוהמא היא הגאוה, שעל ידה נמסר האדם לרשותו של היצר הרע,

וכאשר פסקה זוהמתן בהר סיני, אזי, נרפאו מכל המומים בכלל, ומן המום של היהירות וגסות הרוח בפרט.

³⁰ חלק א', דף קס"ו ע"ב.

³¹ בתרגום ללשון הקודש.

³² לרבינו האר"י הקדוש זיע"א.

³³ חלק א', דף קס"ו ע"ב.

³⁴ בתרגום ללשון הקודש.

³⁵ "זוהר חדש", (פרשת "חוקת", דף נ' ע"ב).

³⁶ בתרגום ללשון הקודש.

והוא שמצינו בדבריו של ה"זוהר הקדוש" ³⁷, על מאמר הכתוב ³⁸, "שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֶאֱוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם, כְּאֶהְלִי קֶדֶר, כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה":
 "וְכַעֲת, כְּשֶׁנִּקְרְבָת לְמַעְלָה בְּעֵנֶיהָ, נִקְרָאת נְאוֹה, נְאוֹה וְדַאי בְּכָל" ³⁹,
 ומוכח, שאך ורק על ידי מידת הענווה, נקראת כנסת ישראל בשם "נאוה"!
 ולפיכך, כאשר פסקה זוהמתן במעמד הר סיני, שנתרפאו ממידת הגאווה, נאמר בהם ⁴⁰, "כִּלְכֹּךְ יָפָה רְעִיתִי, וּמוֹם אֵין בָּךְ".
 וזה כוונת דבריו של רש"י הקדוש ⁴¹, "וכל שעמדו על הר סיני, נתקדשו ונטהרו, ונתרפאו מכל מום",
 שכן, אין לך קדושה גדולה יותר ממידת הענווה,
 וכפי שמצינו בתלמוד ירושלמי ⁴², "קדושה, מביאה לידי ענווה".
 ונראה, שדווקא בעת אמירת "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע" ⁴³, נטהרו מזוהמת הגאווה:
 שהרי המשמעות אמירת של "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע" ⁴⁴, היא שלימות ההכנעה,
 והיינו, שביטלו את כל מהותם העצמית, ונכנעו אך ורק למאמר הבורא ית"ש.
 ובניגוד לאומות העולם, ששאלו "מה כתיב בה" ⁴⁵,
 והיינו, שיש להם מציאות בפני עצמם, מציאות החפיצה לדעת האם הציווי הוא לטובתם או לאו.

³⁷ "זוהר חדש", (פרשת "חוקת", דף נ' ע"א).

³⁸ שיר השירים, א' - ה'.

³⁹ בתרגום ללשון הקודש.

⁴⁰ שיר השירים, ד' - ז'.

⁴¹ שבת, קמ"ו ע"א, (בד"ה "מזליהו הוי").

⁴² שבת, פרק א' הלכה ג'.

⁴³ שמות, כד' - ז'.

⁴⁴ שמות, כד' - ז'.

⁴⁵ מכילתא דרבי ישמעאל, (פרשת "יתרו", מסכתא דבחודש, פרשה ה', ד"ה "ולפיכך נתבעו").

ולפיכך, דרשו רבותינו ז"ל⁴⁶, על מאמר הכתוב⁴⁷, "שְׁחוּרָה אֲנִי וְנֶאֱנָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם, כְּאֶהְיֶי קֶדֶר, כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה":

"שְׁחוּרָה אֲנִי - בְּמִצְרַיִם,

וְנֶאֱנָה אֲנִי - בְּאֶמְרֵי בְּסִינִי⁴⁸, 'כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה', נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע'".

שכן, בעת אמירת "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע"⁴⁹, הם זכו להתקרב לפני הבורא ית"ש במידת הענווה,

ולפיכך, הם זכו שיהיה שמם בבחינת "נֶאֱנָה".

ומעתה, יתבאר מאמר הכתוב בפרשת "פנחס"⁵⁰, "עֲלֹת תַּמִּיד, הָעֹשֶׂה בְּהַר סִינִי, לָרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה":

שכן, דווקא אותו קרבן, הנקרב בהתקשרות אל מידת הענווה, הנלמדת מהר סיני,

הוא הנרצה לפניו יתברך, בבחינת "לָרִיחַ נִיחֹחַ", וכפי שתירגם אונקלוס, "לְאַתְקָבֵלָא בְּרִיעָא".

ובניגוד למידת הגאווה, שעליה אמר שלמה הע"ה⁵¹, "תֹּעֲבָבַת יְהוָה כָּל גִּבָּה לֵב, יָד לֵידָד לֹא יִנָּקֶה".

ובמיוחד, הרמז האמור לקרבן התמיד,

שהרי, כל עיקרו של קרבן התמיד, הוא על יסוד מידת ההכנעה, וכמו שדרשו רבותינו ז"ל⁵²:

⁴⁶ שמות רבה, פרשה מט', ב'.

⁴⁷ שיר השירים, א' - ה'.

⁴⁸ שמות, כד' - ז'.

⁴⁹ שמות, כד' - ז'.

⁵⁰ במדבר, כח' - ו'.

⁵¹ משלי, טז' - ה'.

⁵² ויקרא רבה, פרשה ב', יא'.

"אָמרו -

בְּשַׁעַה שֶׁעָקַד אֲבִירָהֶם אָבִינוּ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ, הִתְקִין הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁנֵי כָּבָשִׁים,
אֶחָד שֶׁל שְׁחִירִית וְאֶחָד שֶׁל עֲרָבִית,

וְכָל כֶּךָ לָמָּה?

שֶׁבְּשַׁעַה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְקַרְיָבִין תָּמִיד עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, וְקוֹרִין אֶת הַמִּקְרָא הַזֶּה ⁵³,
'צִפְנָה לִפְנֵי ה' ,'

זוֹכֵר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עֲקֵדַת יִצְחָק",

והיינו, כי כשם שעקידת יצחק, הוא הביטול הגמור והמלא כלפי הבורא ית"ש,

כך גם הקרבן, חייב להיות בשלימות ההכנעה.

וכמו שכתב הגה"ק "בעל התניא" זיע"א, בספרו הקדוש "בונה ירושלים" ⁵⁴,
"מסירות הרצון, כמסירת נפש".

והן הם דבריו של ה"זוהר הקדוש" ⁵⁵, "אֲשֶׁרִי הָעֵם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁנִּקְרָאוּ צֵאֵן שֶׁל
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְהַקְרִיב אֶת עֲצָמָם קִרְבָּנוֹת לִפְנֵיו,

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר ⁵⁶, 'כִּי עָלֶיךָ הִרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם, נִחַשְׁבָנוּ כְּצֵאֵן טְבָחָהּ' " ⁵⁷.

והיינו, שסיבת הדבר שעם ישראל נקראים בשם "צאנו של הקדוש ברוך הוא",
הוא מחמת היותם מוכנים למסור את נפשם בעבורו,

ועל אף שלא עשו כן בפועל, מכל מקום, עצם נכונותם לכך נחשבת כאילו באו לידי
כך.

וכפי שמצינו בדברי ה"זוהר הקדוש" ⁵⁸, "כָּל הַמִּכּוֹן אֶת לְבוֹ בְּפִסּוּק הַזֶּה, כְּדִי
לְמַסֵּר נַפְשׁוֹ עַל קִדְּשֵׁת שְׁמוֹ, מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב - כְּאֵלּוּ נִהְרַג בְּכָל יוֹם עָלָיו" ⁵⁹. ⁶⁰.

⁵³ ויקרא, א' - יא'.

⁵⁴ אות פז'.

⁵⁵ חלק ב', דף קיט' ע"ב.

⁵⁶ תהילים, מד' - כג'.

⁵⁷ בתרגום ללשון הקודש.

עוד כתב רבינו זיע"א ⁶¹ . כדלהלן ⁶² ⁶³ .

כתב הגה"ק רבינו חיים ויטאל זיע"א ⁶⁴ :

"עלית תמיד וכו' ⁶⁵ , יכווין, כי 'עולת', גימטריא 'א-ב-ג-י-ת-ץ'.

ונודע, כי שם זה בחסד,

והוא מידת החסד, המתגלה בכל בוקר, בסוד ⁶⁶ , 'וישכם אברהם בבקר',

והוא סוד ⁶⁷ , 'אל תיראי תולעת יעקב' ⁶⁸ ⁶⁹ .

ויש כנגדו קליפה של תולע, שהוא מכלה הכל,

וכל בוקר ובוקר, מתגלה אותו תולע הטמא, לכלות כל העולם כולו,

כי כמו שמתגבר 'תולעת יעקב' ⁷⁰ בכל בוקר, כן כנגדו מתגבר אותו תולע הטמא,

להרקיב ולכלות העולם,

על כן, השם יתברך ברחמיו, ציווה להקריב קרבן תמיד, להתגבר תולעת

שבקדושה על תולע שבקליפה, כדי שלא תגבר בכל בוקר, ויתבטל".

⁵⁸ חלק א', דף קכד' ע"ב.

⁵⁹ בתרגום ללשון הקודש.

⁶⁰ "עד כאן דבריו הקדושים".

⁶¹ בספרו הקדוש "באר משה", (בפרשת "פנחס", אות כד', עמודים תרסז'-תרסט').

⁶² דבריו הקדושים, יובאו בכאן במעט שינויי לשון, למען ירצו עיני הקורא בהם.

⁶³ דבריו הקדושים, יובאו בכאן בהרחבה, עד אשר נכתוב: "עד כאן דבריו הקדושים".

⁶⁴ בספרו הקדוש "פרי עץ חיים", (שער עולם העשייה, אות ג').

⁶⁵ במדבר, כח' - ח'.

⁶⁶ בראשית, יט' - כז'.

⁶⁷ ישעיה, מא' - יד'.

⁶⁸ "עולת, אותיות תולע".

⁶⁹ "ונוכל לרמז הדברים, במאמר הכתוב (תהילים, צב' - ג'), 'להגיד בבקר חסדך'".

⁷⁰ ישעיה, מא' - יד'.

והנה, בזמן הזה, כשבעוונותינו הרבים אין לנו מזבח וקרבנות שיכפרו בעדינו :

בוודאי שכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה ⁷¹ ,

וכן כתוב ⁷² , "וְנִשְׁלַמָּה פְּרִים שְׁפָתֵינוּ",

הרי, שבאמירת פרשת התמיד, פועלים את אותה הפעולה בגובהי מרומים, ובזה מבטלים את הקליפה הטמאה - תולעת זו.

ואפשר להוסיף, כי מאחר שמטרת הקרבנות היא שלימות ההכנעה, וכמו שנתבאר במקומו ⁷³ , וכמו שדרשו רבותינו ז"ל ⁷⁴ -

"אמר רבי יהושע בן לוי, בא וראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקדוש ברוך הוא,

שבשעה שבית המקדש קיים, אדם מקריב עולה - שחר עולה בידו, מנחה - שחר מנחה בידו,

אבל, מי שדעתו שפלה, מעלה עליו הכתוב, כאילו הקריב כל הקרבנות כולם,

שנאמר ⁷⁵ , 'זָבַחִי אֱלֹהִים, רוּחַ נְשָׁבָרָה'.

ולא עוד, אלא, שאין תפילתו נמאסת,

שנאמר ⁷⁶ , 'לֵב נְשָׁבֵר וְנִדְכָּה, אֱלֹהִים לֹא תִבָּזֶה' ,

לפיכך, ניתן לנו הכוח לבטל את קליפת "תולע", באמצעות מידת הענווה, הנרמזת במילת "תולעת",

וכמו שדרשו רבותינו ז"ל ⁷⁷ , על דוד הע"ה, שהעיד על עצמו ⁷⁸ , "וְאֶנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חִרְפַּת אָדָם וּבְזוּי עָם" ⁷⁹ ,

⁷¹ מנחות, קי' ע"א.

⁷² הושע, יד' - ג'.

⁷³ לעיל באותיות ג'-ד'.

⁷⁴ סוטה, ה' ע"ב.

⁷⁵ תהילים, נא' - יט'.

⁷⁶ תהילים, נא' - יט'.

וכן דרשו רבותינו ז"ל⁸⁰, על דוד הע"ה, שבשעה שהיה עוסק בתורה, היה מעדן את עצמו כתולעת⁸¹.

והיינו, כי "זֶה לְעֵמֶת זֶה"⁸², תולעת שבקדושה היא הענווה, וכנגדה, תולעת שבקליפה היא הגאווה, שעל ידה מתעורר הקטרוג לכלות את כל העולם,

והיא עצמה, משמשת כמכשיר של כיליון, חלילה וחס, וכדרשתם ז"ל⁸³, "כל אדם שיש בו גסות הרוח, אפילו רוח קימעא עוכרתו", ויעוין שם בפירוש רש"י הקדוש⁸⁴, "פורענות קלה טורפתו ומאבדתו".

⁷⁷ חולין, פט' ע"א.

⁷⁸ תהילים, כב' - ז'.

⁷⁹ וראיתי להעתיק בזה את דבריו של גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א (בספרו "אהבת דוד", דרוש ט', אות נח, בד"ה "ובמה שאמר דוד"):

"במה שאמר דוד הע"ה (תהילים, כב' - ז'), 'וְאֲנִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ',

יש להבין, אמאי הוצרך לומר 'וְלֹא אִישׁ', ובאומרו 'וְאֲנִי תוֹלַעַת' סגי?

וכמה הבדלים ומעלות, בין תולעת לאיש, מאיגרא רמא לבירא עמיקתא.

ואפשר, במה שאמר רבינו האר"י זצ"ל, ברמז 'עלת תמיד' (במדבר, כח' - ו'), כי 'עולת' אותיות 'תולע', והוא בגימטריא שם קדוש, והוא תולע דקדושה ומושל בתולע דסטרא אחרא.

וזו שאמר (תהילים, כב' - ז'), 'וְאֲנִי תוֹלַעַת', ולא תימא שכוונתי על תולע דקדושה,

אלא, מה שאמרתי (תהילים, כב' - ז'), 'וְאֲנִי תוֹלַעַת', היינו תולעת ממש 'וְלֹא אִישׁ',

וקל וחומר, שאיני מכוין לתולע דקדושה, אלא תולעת ממש".

⁸⁰ מועד קטן, טז' ע"ב.

⁸¹ היינו:

מכופף את עצמו עד שהיו ידיו ורגליו ביחד, כמו תולעת.

⁸² קהלת, ז' - יד'.

⁸³ סוטה, ה' ע"א.

⁸⁴ בד"ה "רוח קימעא עוכרתו".

והנה, כתב ה"זוהר הקדוש" ⁸⁵, "וְתוֹלַעַת שָׁנִי" ⁸⁶ ... זֶהוּ גִּוֹן שְׁנִקְרָא שָׁנִי, שְׁנוּטֵל בּוֹ אֶת כָּל הַגְּוִנִים" ⁸⁷,

ובהגהות מהרח"ו זיע"א, כתב, "מלכות",

וביתר ביאור, פירש בעל "מקדש מלך" זיע"א ⁸⁸, "נמצא, שתולעת היא מלכות ... וכשמקבלת על ידי החסד נקרא 'שָׁנִי' ... ומפרש, תולעת הוא חסד, כי 'תולע' בגימטריא 'א-ב-ג-ד-ה-ו-ז-ח-ט-י' שהוא חסד",

הרי, שתולעת מוֹרָה על בחינת המלכות, וכבר ידעת שבחינת המלכות מוֹרָה על מידת הענווה,

וכמו שכתב ה"זוהר הקדוש" ⁸⁹, "דלית לה מגרמה כלום",

ובעל כורחך, שבכוחה של מידת הענווה, מידת המלכות, להכניע ולבטל את התולעת שבקליפה.

ותראה עוד, מה שכתב ה"זוהר הקדוש" ⁹⁰, על מאמר הכתוב ⁹¹, "אֶל תִּירָאִי תוֹלַעַת יַעֲקֹב, מִתֵּי יִשְׂרָאֵל, אֲנִי עֲזָרְתִּיךָ, נָאִם יְהוָה, וְגִאֲלֶךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל":

"פְּתוֹלַעַת הָאֵז, שְׂאִין לָהּ תִּקְוָה וְכֹחַ אֵלָא בְּפִיָּהּ, וּבְפִיָּהּ הִיא שׁוֹבֶרֶת הַכָּל, וְלָכֵן נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל תוֹלַעַת" ⁹²,

כלומר, שהתולעת, מרמזת על כוחם המופלא של עם ישראל בתפילה.

והנה, יסודה של התפילה, היא מידת ההכנעה,

⁸⁵ חלק ב', דף קלט' ע"א.

⁸⁶ שמות, כה' - ד'.

⁸⁷ בתרגום ללשון הקודש.

⁸⁸ להגה"ק רבינו שלום בוזגלו זיע"א.

⁸⁹ חלק ב', דף מג' ע"א.

⁹⁰ חלק א', דף קעח' ע"א.

⁹¹ ישעיה, מא' - יד'.

⁹² בתרגום ללשון הקודש.

וביותר, ששורשה ויסודה ממידת המלכות,

וכמו שכתב ה"זוהר הקדוש"⁹³, "אלא, תפלה זו כנסת ישראל"⁹⁴, שהיא תפלה, נשפכת⁹⁵, 'ונאני תפלה' "⁹⁶,

ולפיכך, "ובפיה היא שופרת הכל"⁹⁷,

שכן, על ידי התפילה בשלימות ההכנעה, ניתן לבטל קליפה זו.

ומעתה, נשכיל ונבין, את מאמר הכתוב בפרשת "פנחס"⁹⁸, "עלת תמיד, העשיה בְּהֵרָסִינִי, לְרִיחַ נִיחַח אֲשֶׁה לַיהוָה":

כלומר, כל כוחה של עולת התמיד, בביטול הקליפה שכנגדה בטומאה,

נובע משלימות מידת ההכנעה, שהיא היא המבטלת לקליפה זו.

וזה, מחמת "העשיה בְּהֵרָסִינִי", שכן, הר סיני מרמז על מידת הענווה⁹⁹,

וכפי שדרשו רבותינו ז"ל¹⁰⁰, "לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקדוש ברוך הוא הניח כל הרים וגבעות, והשרה שכינתו על הר סיני",

ופירש בזה רש"י הקדוש, "ילמד אדם מדעת קונו, לאהוב את הנמיכות",

והיינו, שעל ידי "בְּהֵרָסִינִי", מידת הענווה, עשויה עולת התמיד לבטל את קליפת התולעת שבטומאה.

⁹³ חלק ג', דף מט' ע"ב.

⁹⁴ היינו:

מידת המלכות.

⁹⁵ תהילים, קט' - ד'.

⁹⁶ בתרגום ללשון הקודש.

⁹⁷ תרגום דבריו של ה"זוהר הקדוש", (חלק א', דף קעח' ע"א).

⁹⁸ במדבר, כח' - ו'.

⁹⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹⁰⁰ סוטה, ה' ע"א.

ומעתה, נשכיל ונבין, את מה שכתבו התוספות ¹⁰¹, בעניינו של בלעם שרצה לקלל את עם ישראל, באותו הרגע שבו הקדוש ברוך הוא - כועס:

"ואם תאמר, מה היה יכול לומר בשעה מועטת כזאת?

ויש לומר, היה אומר 'פֶלֶם', והקדוש ברוך הוא הפכו, ואמר 'מלך', כדכתיב ¹⁰², 'וַתְּרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ'."

כלומר, בלעם ששורשו ממידת הגאווה, וכמו שדרשו עליו רבותינו ז"ל ¹⁰³, "וְרוּחַ גְבוּהָה", זמם בטומאתו, לכלות את עם ישראל.

ונרמז הדבר בשמו, "בלעם", "בלע עם", כי "בלע", הוא לשון כיליון, וכדכתיב ¹⁰⁴, "בִּלְעַ אֲדָנִי וְלֹא חָמַל אֶת כָּל נְאוֹת יַעֲקֹב, הָרַס בְּעֶבְרָתוֹ, מִבְּצָרֵי בֵּת יְהוּדָה, הִגִּיעַ לְאַרְצָה, חִלַּל מִמְלָכָה וְשָׁרִיָּה", ותרגומו, "שיצי", מלשון כיליון.

ולפיכך, אמר בלעם "פֶלֶם", והיינו, שרצה לעורר את בחינת התולעת שבקליפה, אשר שורשה במידת הגאווה, וכל עניינה הוא לכלות את העולם.

ברם, הקדוש ברוך הוא, הפכו, ואמר "מלך", מחמת שהיו עם ישראל מצויינים במידת הענווה, כדכתיב ¹⁰⁵, "וַתְּרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ",

¹⁰¹ עבודה זרה, ד' ע"א, (בד"ה "רגע").

¹⁰² במדבר, כג' - כא'.

¹⁰³ מסכת אבות, פרק ה' משנה יט'.

¹⁰⁴ איכה, ב' - ב'.

¹⁰⁵ במדבר, כג' - כא'.

שעל ידי התרועה הרומזת להכנעה, מלשון שברון רוח, נתהפך "כָּלֶם" ל-"מלך",
שהיא מלכות שבקדושה.

וביותר, שמילת "מלך" מרמזת על מידת הענווה, שכן ראשי התיבות של מילה זו,
הינם "לית מגרמיה כלום",

והיינו, שעל ידי התולעת שבקדושה, "תולעת יַעֲקֹב" ¹⁰⁶, נתבטל כוחה של התולעת
הטמאה, שהיא טומאת בלעם שהיה בעל גאווה, ואז זכו לברכה.

ובזה, יתבאר לנו מאמר ה"זוהר הקדוש" ¹⁰⁷, "הַעוֹלָה הַזֹּה, מַעֲלָה וְקוֹשְׁרָת אֶת
כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל לְמַעֲלָה" ¹⁰⁸:

שכן, מאחר שבחינת תולעת שבקליפה רוצה לכלות את כנסת ישראל,

אזי, קורבן עולה שהוא בחינת תולעת שבקדושה, מהפך את הרע לטוב, וגורם
להתעלות ולהתקשרות של עם ישראל בגובהי מרומים.

ותראה, שבזה נרמז גם סוד הגאולה:

שכן, כתב ה"זוהר הקדוש" ¹⁰⁹, "אבגית"ץ, בּוֹ הוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הַגָּלוּת" ¹¹⁰,

והיינו, שתפילתו של רבי נחוניא בן הקנה, המיוסדת על שם מב', מתחילה
בתפילת: "אֶנָּה בָּכֶם גְּדוּלַת יְמִינְךָ, תַּתִּיר צְרוּרָה",

כי בשם קדוש זה, תהיה גאולתם של עם ישראל מן המיצר.

וכבר ידעת, שהגאולה תהיה בביטול גסות הרוח,

וכמאמרם ז"ל ¹¹¹, "אין בן דוד בא, עד שיכלו גסי הרוח מישראל,

שנאמר ¹¹², 'כִּי אֶזְאָסִיר מִקֶּרְבְּךָ עֲלִיזֵי גִּאְוָתְךָ',

¹⁰⁶ ישעיה, מא' - יד'.

¹⁰⁷ חלק ג', דף כו' ע"א.

¹⁰⁸ בתרגום ללשון הקודש.

¹⁰⁹ "תיקוני הזוהר", (דף נ' ע"ב).

¹¹⁰ בתרגום ללשון הקודש.

¹¹¹ סנהדרין, צח' ע"א.

וכתיב ¹¹³, 'וְהִשְׁאֲרָתִי בְקֶרְבְּךָ עִם עֲנִי וְדָל ¹¹⁴, וְחָסוּ בְשֵׁם ה' י'".

והרי, זהו ביטולה של התולעת הטמאה, שהיא בגאווה,

שברצונה לכלות את העולם באמצעות ההכנעה, שהיא סגולתם של עם ישראל, הנקראים בשם "תולעת יַעֲקֹב" ¹¹⁵.

ותמצא רמז נפלא בדבר, כי "תולעת", עולה בגימטריא למניין המילים הכתובים במאמר הכתוב ¹¹⁶, "כִּי עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד, וְנִפְחַם לִקְצֹץ וְלֹא יִכָּזֵב, אִם יִתְמַקֶּה חֶכֶה לוֹ כִּי בֹא יָבֹא לֹא יֵאָחֵר" ¹¹⁷,

והיינו, שהגאולה, תלויה בדביקותם של עם ישראל, בבחינת תולעת שבקדושה, שהיא מידת הענווה,

שעל ידה, יכולים לקרב את הגאולה, בבחינת "כִּי בֹא יָבֹא לֹא יֵאָחֵר". במהרה בימינו אמן. ¹¹⁸.

ג. על מאמר הכתובים בפרשתן ¹¹⁹, "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, בֹּא אֶל פְּרַעֲה, כִּי אֲנִי הַכְּבֹדְתִי אֶת לְבָבוֹ וְאֶת לֵב עֶבְדִּיו, לְמַעַן שְׁתִּי אֹתָתִי אֵלֶּה בְּקֶרְבּוֹ. וְלִמְעַן תִּסְפָּר

¹¹² צפניה, ג' - יא'.

¹¹³ צפניה, ג' - יב'.

¹¹⁴ ויעוין בתרגום:

"ענוותן, מקבל עולבן".

¹¹⁵ ישעיה, מא' - יד'.

¹¹⁶ חבקוק, ב' - ג'.

¹¹⁷ היינו:

המילה "תולעת", עולה בגימטריא למניין 906.

וכמו כן, המילים הכתובים במאמר הכתוב, "אם יִתְמַקֶּה חֶכֶה לוֹ כִּי בֹא יָבֹא לֹא יֵאָחֵר", עולים בגימטריא למניין זה.

¹¹⁸ "עד כאן דבריו הקדושים".

¹¹⁹ שמות, י', א' - ב'.

בְּאַזְנֵי בְּנֵךְ וּבֶן בְּנֵךְ אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלָתִי בְּמִצְרִים, וְאֶת אֹתֹתֵי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בָּם, וַיִּדְעֶתְם כִּי אֲנִי יְהוָה", כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א¹²⁰ :

דהנה, מבואר ב-"זוהר הקדוש"¹²¹ -

¹²² אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן : כָּעֵת יֵשׁ לְגִלּוֹת סוּדוֹת שְׁנֵדָבָקִים לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

מה כתוב?

'בא אל פרעה'¹²³, הִזָּה צָרִיד לְכַתֵּב 'לֵךְ אֶל פְּרַעֲה', וּמָה זֶה 'בא'?

אָלָּא, שֶׁהַכְּנִיס אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲדָרִים אַחֵר חֲדָרִים, לְתַנּוּן אֶחָד עָלְיוֹן תַּקִּיף, שֶׁכַּמָּה דְּרָגוֹת מְשַׁתְּלָשְׁלוֹת מִמֶּנּוּ.

ומיחוד?

סוד התנן הגדול.

וּמִשֶּׁה פָּחַד מִמֶּנּוּ, וְלֹא קָרַב אֶלָּא לְאוֹתָם יְאוּרִים, וְאוֹתָן הַדְּרָגוֹת שָׁלוֹ, אֲבָל מִמֶּנּוּ הוּא פָּחַד וְלֹא הִתְקַרַּב, מִשּׁוּם שֶׁרָאָה אוֹתוֹ מִשְׁרָשׁ בְּשָׂרָשִׁים עָלְיוֹנִים.

כִּינּוֹן שֶׁרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁמִשֶּׁה פוֹחַד, וְשְׁלוּחִים מִמֶּנִּים אַחֲרִים לְמַעַלָּה לֹא יְכוּלִים לְהִתְקַרַּב אֵלָיו,

אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא¹²⁴ : "הִנְנִי עֹלֶיךָ פְּרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרַיִם, הַתַּנִּים הַגְּדוֹל, הַרְבֵּץ בְּתוֹךְ יְאוּרָיו".

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַצֵּטָרֵךְ לַעֲרֹךְ בּוֹ קָרַב, וְלֹא אַחֵר,

כִּמּוֹ שְׁנֵאָמַר¹²⁵, אֲנִי ה',

¹²⁰ בפרשתן, רמא-רמג'.

¹²¹ חלק ב', דף לד' ע"א.

¹²² בתרגום ללשון הקודש.

¹²³ שמות, י' - א'.

¹²⁴ יחזקאל, כט' - ג'.

¹²⁵ שמות, י' - ב'.

וּפְרָשָׁהּ, סוּד הַחֶכְמָה, שְׁהַתְנִים הַגָּדוֹל הַרְבֵּי בְּתוֹךְ יְאֲרֵיו - לְאוֹתָם בְּעַלֵּי הַדִּין
שְׁיֻדָּעִים בְּסוּדוֹת אֲדוֹנָם.

וביאור הדברים הוא -

דהנה, מצרים, היא מקור שורש הרע, האחוזה בקוצו של י', בבחינת "כתר
דקליפה".

ומחמת כן, היה משה רע"ה ירא מפרעה, משום שהבין את גודל הטומאה שהיה
בו.

וכביכול, הוזקק הבורא ית"ש בעצמו, להילחם בו.

וטעם הדבר הוא -

דהנה, כנגד עשר ספירות דקדושה, היו בארץ מצרים עשר ספירות דטומאה,
וכאשר נענשו המצריים ב-ז' מכות ראשונות, נחלשו מהם כוח ז' ספירות
תחתונות דטומאה ¹²⁶,

ומשראה משה רע"ה, שפרעה אינו נכנע, הוא הבין שכוחו חזק יותר מ-ז' ספירות
התחתונות דטומאה,

ועל כך, אמר לו הבורא ית"ש, שהוא ילך עמו בשביל להכניע את בחינת ג'
ספירות עליונות דטומאה.

¹²⁶ שהם כנגד:

דם - מלכות,

צפרדע - יסוד,

כינים - הוד,

ערוב - נצח,

דבר - תפארת,

שחין - גבורה,

ברד - חסד.

והנה, ב-ג' מכות, נאמר הלשון "בא אֶל פְּרָעָה", במכת צפרדע ¹²⁷, ובמכת דבר ¹²⁸,
ובמכת ארבה ¹²⁹.

וביאור העניין כך הוא -

במכת צפרדע, אשר באה להחליש את בחינת "יסוד דקליפה", היה ירא משה
רע"ה שמא מחמת שהיו שקועים "ביצרא דעבודה זרה", הקשור אל "יצרא
דזנות" ¹³⁰,

ממילא, אין בכוחו להכניעה,

ולפיכך, הודיעו הבורא ית"ש במכה זו, שהוא יבוא עמו להכניעה.

ובמכת דבר, אשר באה להחליש את בחינת "תפארת דקליפה", אשר היא בחינת
"מידת הגאווה" שהיא כעבודה זרה,

היה ירא משה רע"ה, שמא לא יהיה בכוחו להכניעה,

ולפיכך, הודיעו הבורא ית"ש במכה זו, שהוא יבוא עמו להכניעה.

ומעתה נשכיל ונבין -

דהנה, כאשר ראה משה רע"ה את תוקף עזותו וטומאתו של פרעה, אשר הוא
יונק מבחינת "ג' ספירות ראשונות דקליפה",

ובפרט, שבני ישראל נכשלו בעבודה זרה, אזי, יש מקום לפרעה הנחש להיאחז
בבחינת "כתר דקליפה",

שכן כאשר הם פגמו בבחינת "ג' ספירות ראשונות דקדושה", יכול היה פרעה
הרשע לינוק מבחינת "ג' ספירות ראשונות דטומאה",

ולפיכך, הודיעו הבורא ית"ש במכה זו, שהוא יבוא עמו להכניעה.

ועומק העניין כך הוא -

¹²⁷ שמות, ז' - כו'.

¹²⁸ שמות, ט' - א'.

¹²⁹ שמות, י' - א'.

¹³⁰ שיר השירים רבה, פרשה ז'.

דהנה, כשם שבחינת "כתר דקדושה", הוא בחינת שלימות מידת הענווה,
כך לעומתו, בחינת "כתר דטומאה", הוא בחינת תוקף הגאווה והחוצפה.
ופרעה הרשע, אשר היה מחזיק את עצמו לאלוה ¹³¹, היה בעל גאווה שאין שני
לו,
ומכוח כך, היה משה רע"ה, שמא לא יהיה בכוחו להכניעו.
ברם, מחמת שמה רע"ה היה "עָנוּ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה" ¹³²,
הוא היה בבחינת "כתר דקדושה" המכניע את בחינת "כתר דקליפה".
ומה גם, שבחינת "כתר דקדושה", הוא בחינת עשיית רצונו ית"ש, בתכלית
השלימות,
והגימטריא של "משה" עם הכולל, הוא בגימטריא של מילת "רצון",
שכן, כל רצונו של משה רע"ה, היה לעשות את רצונו ית"ש.
ולפיכך, באותו רצון הסתלק משה רע"ה מן העולם ¹³³.
ועל פי זה, ביאר רבינו זיע"א:
דהנה, בריש פרשתו, פתח ה"זוהר הקדוש" ¹³⁴, במאמר הכתוב ¹³⁵, "אֲשֶׁרִי הָעָם
יִדְעִי תְרוּעָה, יִהְיֶה בְּאוֹר פְּנִידָה הִלְכוֹן".
וביאור העניין כך הוא -
דהנה, ביאור מילת "תְרוּעָה", הוא "רצון",
וכמו שכתב רש"י הקדוש, על מאמר הכתוב "וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ" ¹³⁶, "לשון חיבה
וריעות".

¹³¹ יחזקאל, כט' - ג'.

¹³² במדבר, יב' - ג'.

¹³³ "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף פח' ע"ב).

¹³⁴ חלק ב', דף לב' ע"ב.

¹³⁵ תהילים, פט' - טז'.

והיינו, שרק אותם אלו אשר זכו לשלימות מידת הענווה ובבחינת "רצון", הינם בבחינת "ידעי תרועה",
באשר כל חשקם ורצונם, הוא לעשות את דברי הבורא ית"ש, ולהכניע את בחינת "כתר דקליפה" של פרעה.

ד. אצל מכת צפרדע, נאמר ¹³⁷ :

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, בֹּא אֶל פְּרֹעֶה, וְאָמַרְתָּ אֵלָיו - כֹּה אָמַר יְהוָה, שְׁלַח אֶת עַמִּי וַיַּעֲבֹדֵנִי. וְאִם מָאֵן אֶתָּה לִשְׁלַח, הִנֵּה אֲנֹכִי נֹגֵף אֶת כָּל גְּבוּלְךָ בַּצְּפָרְדָּעִים. וְשָׂרְץ הִיָּאֵר צְפָרְדָּעִים, וְעָלוּ וּבָאוּ בְּבֵיתְךָ, וּבְחֹדֶר מִשְׁכְּבְּךָ, וְעַל מִטְתְּךָ, וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ, וּבְעַמֶּךָ וּבִתְנוּפֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ. וּבִכָּה וּבְעִמָּה וּבְכָל עֲבָדֶיךָ, יַעֲלוּ הַצְּפָרְדָּעִים".

ובמסכת פסחים ¹³⁸, דרשו בזה רבותינו ז"ל:

"עוד זו דרש תודוס איש רומי ¹³⁹ -

מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו עצמן על קדושת השם לכבשן האש ^{140 141},

¹³⁶ במדבר, כג' - כא'.

¹³⁷ שמות, ז', כו' - כט'.

¹³⁸ נג' ע"ב.

¹³⁹ מעשה זה, הובא בגמרא שם, בכדי להוכיח שתודוס היה גברא רבה, וכפי שכתב רש"י.

ולאחר מעשה זה, הביאה הגמרא לדברי רבי יוסי בר אבין, על מעלתו של תודוס:

"מטיל מלאי לכיס של תלמידי חכמים היה.

דאמר רבי יוחנן, כל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים, זוכה ויושב בישיבה של מעלה,

שנאמר (קהלת, ז' - יב'), 'כִּי בָצַל הַחֲקֵמָה, בָּצַל הַכֶּסֶף'."

¹⁴⁰ מצינו בספר דניאל (פרק ג'):

שחנניה מישאל ועזריה, לא השתחוו לצלם הזהב של נבוכדנצר, ומרדו לכבשן האש,

ונעשה להם נס, שלא שלטה בהם האש, והלכו בתוכה מבלי שנפגעו.

¹⁴¹ במסכת סנהדרין (עד' ע"א) מבואר:

דבכדי להינצל ממוות, מותר לעבור על איסור תורה,

נשאו קל וחומר בעצמן, מצפרדעים -

ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם, כתיב בהו¹⁴², 'וּבָאוּ ... בְּבִיתְךָ ...
וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאָרֹתֶיךָ' ...

אנו שמצווין על קדושת השם¹⁴³, על אחת כמה וכמה".

ובעניין זה, ידועים ומפורסמים, דברי רבה בר בר חנה¹⁴⁴:

"אמר רבה בר בר חנה -

לדידי חזיא לי ההיא אקרוקתא, דהויא כי אקרא דהגרוניא,

משום שנאמר (ויקרא, יח' - ה'), "וְחִי בָהֶם", ודרשין "ולא שימות בהם".

ונתקשו התוספות:

שכל דרשת רבותינו ז"ל זו, נאמרה, דווקא כשעובר על דברי תורה בצנעה,

ברם, באם יצטרך לעבור על דברי תורה בפרהסיא, לא נאמרה דרשה זו.

ואם כן, יש לתמוה, מה היתה תמיהתו של תודוס איש רומי, בעניין חנניה מישאל ועזריה,

והלא, כיוון שהיה הדבר בפרהסיא, היו מחוייבים למסור את עצמם על קדושת ה'?

ותירץ רבינו תם:

דאותו הפסל, לא היה לצורך עבודה זרה,

אלא, אנדרטה שעשה נבוכדנצר לכבוד עצמו,

ולפיכך, תמה תודוס איש רומי, שאם כן היו צריכים הם לעבור על דברי תורה, ומפני מה מסרו את עצמם על

קדושת ה'.

¹⁴² שמות, ז' - כח'.

¹⁴³ המקור למצוות קידוש השם, הוא, מהפסוק (ויקרא, כב' - לב'):

"וְלֹא תִחְלְלוּ אֶת שֵׁם קִדְשִׁי, וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲנִי יְהוָה מְקֹדָשְׁכֶם".

ויעוין במה שכתב ה"ריקאנטי" (סימן ע'):

"המקדשים את השם, חייבים לברך על קידוש השם הנכבד והנורא,

כיון דהוא מצות עשה דאורייתא, דכתיב (ויקרא, כב' - לב'), 'וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'".

¹⁴⁴ בבא בתרא, עג' ע"ב.

ואקרא דהגרונא, כמה הויא - שתין בתי,

אתא תנינא בלעה,

אתא פושקנצא, ובלעה לתנינא - וסליק יתיב באילנא.

תא חזי, כמה נפיש חיליה דאילנא.

אמר רב פפא בר שמואל -

אי לא הואי התם, לא הימני ¹⁴⁵ .

ובמעשה זה, יש לתמוה כמה תמיהות:

א. היאך יכול להיות צפרדע בגודל כזה של שישים בתיים?

ב. היאך יכול היה הנחש לבלוע את אותה הצפרדע, שהיא יותר מכלי הקיבול שיכולה להכיל?

ג. גם אם נבין את הדבר, היאך בלע הנחש את הצפרדע,

יש להבין, היאך בלע העורב את הנחש, שהוא עצמו גדול מיכולת הקיבול שלו?

ובפרט, כאשר בתוכו נמצאת אותה הצפרדע גם כן?

ד. כל בר דעת, יבין, שאין בעולם "ענף של עץ", שבכוחו להחזיק צפרדע בגודל שישים בתיים - נחש ועורב?

ה. היאך יכול היה רב פפא בר שמואל, להעיד על עצמו, שהוא ראה דבר כזה?

¹⁴⁵ וביאור המעשה:

רבה בר בר חנה, ראה "צפרדע", בגודלה של "אקרא דהגרונא",

שהוא שם מקום, שגודלו "שישים בתיים".

ואז, בא "נחש", ובלע לאותה הצפרדע,

לאחר מכן בא "עורב", ובלע לאותו הנחש - שבלע את הצפרדע.

מיד הלך העורב, והתיישב על ענף אחד מהאילן -

"ללמדנו, מהו כוחו של האילן".

אמר רב פפא בר שמואל, אם לא הייתי במקום זה, וראיתי לאותו המעשה, לא הייתי מאמין.

ומכוח קושיות אלו, נבאר בזה ביאור נפלא, והוא על פי דרכו של רבינו המלבי"ם זיע"א¹⁴⁶, ובתוספת נופך בסייעתא דשמיא משלנו, וכדלהלן.

כתב המלבי"ם זיע"א¹⁴⁷ :

"כל כוחות מעשה בראשית, המפוזרות בכל בעלי חיים (שכל אחד אחד נקבע בנפשו כוח ומידה מיוחדת),

כולם נקבצו באו בנפש האדם ...

עד שכל מדות בעלי חיים ששתל ה' בהם בעת היצירה, היה הכנה כדי שיתאספו כולם בנפש האדם".

והנה, בספר "קהלת"¹⁴⁸, כתב שלמה הע"ה :

"עיר קטנה ואנשים בה מעט, ויבא אליה מלך גדול וסבב אתה, ויבנה עליה מצודים גדלים. ומצא בה איש מספן - חכם, ומלט הוא את העיר בחכמתו, ואדם לא זכר את האיש המספן ההוא. ואמרתי אני, טובה חכמה מגבורה, וחכמת המספן בזויה - וידבריו אינם נשמעים".

ובמפרשים מבואר^{149 150} :

"כי זה על דרך משל -

'עיר קטנה' - גופו של אדם,

'ואנשים בה מעט' - בעלי כח התולדת, משרתי הנפש,

'מלך גדול' - הוא יצר הרע,

'האיש המספן' - הוא השכל".

¹⁴⁶ בראשית, "תורה אור", פרק ב', ב'.

¹⁴⁷ בראשית, ב' - יט'.

¹⁴⁸ ט', יד' - טז'.

¹⁴⁹ לשונו הקדוש של רבינו זיע"א.

¹⁵⁰ יעוין בדבריו של רבינו אברהם אבן עזרא זיע"א (שם), בשם המפרשים הקדמונים,

ובספר "צרור המור" לרבינו אברהם סבע זיע"א, (דברים, כ' - ט').

וביאר בזה רבינו זיע"א ¹⁵¹ :

שבכל מקום שאמר שלמה הע"ה בשיר השירים - "ירושלים", כוונתו על גוף האדם,

ובכל מקום שאמר "בנות ירושלים" - או "אנשי העיר", כוונתו, על כוחות הגוף שבאדם.

וכשם שלכל אדם יש בית לגור בו,

כך לכל כוח וכוח שבגוף האדם, יש בית לגור בו.

והנה, ב"שיר השירים" ¹⁵², כתב שלמה הע"ה :

"שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת, וְשִׁמְנִים פִּילֻגְשִׁים, וְעֶלְמוֹת אֵין מִסְפָּר",
והכוונה בזה :

שלכל אדם ואדם, יש שישים כוחות גוף שְׁגָרִים בתוכו.

ומכיוון שבזמנם היתה עיר שנקראה בשם "אקרא דהגרוניא", אשר היו בה שישים בתיים,

המשילו חכמים עיר זאת לגוף האדם, שגם בו יש שישים כוחות.

והנה, כאשר נתבונן במכת צפרדע, נראה, שמהותה, היא "מסירות נפש וקידוש השם",

שכן, כבר נתבאר לעיל, שחנניה מישאל ועזריה, למדו את מצוות קידוש ה', מן הצפרדעים - שאינם מְצֻיִּים על מסירות נפש קידוש השם, ובכל זאת נכנסו לתוך התנורים.

ולפי זה, אפשר, שכך הוא ביאור מאמרו של רבה בר בר חנה :

כאשר עיינתי בכוחות הנפש שבתוכי, מצאתי שישים כוחות,

ובתוך כוחות אלו, מצאתי גם את כוח "קידוש השם".

¹⁵¹ על פי מה שכתב בספרו "שירי הנפש".

¹⁵² ו' - ח'.

ברם, הסיבה שאין אנו נוהגין במידה זו,

היא, מחמת שבא הנחש, ובלע למידה זו.

דהנה, הנחש הוא שורש הזוהמה ¹⁵³ והחטא אשר באדם ¹⁵⁴,

¹⁵³ וכמו שכתב ה"זוהר הקדוש" (חלק א', דף לה' ע"ב):

"והנחש - רבי יצחק אמר, דא יצר הרע".

¹⁵⁴ וכמו שכתב ה"זוהר הקדוש" (חלק א', דף נד' ע"א):

"רבי אלעזר אמר, בשעתא דאטיל נחש ההוא זוקמא בה בסנה, קבילת ליה,

וכד אשתמש עמה אדם, אולידת תרין בנים -

חד מהווא סטרא מסאבא, וחד מסטרא דאדם,

והו' דמי קבל בדיוקנא דלעילא, וקין בדיוקנא דלתתא,

ובגין כך, אתפרשו ארסיהו דא מן דא.

ודאי קין ברא דרוח מסאבא הוה, דאיהו חניא בישא -

(והבל ברא דאדם) הוה.

ובגין דקין אתא מסטרא דמלאך המות, קטיל ליה לאחיו,

והוא בסטרא דיליה,

ומניה, כל מדורין בישין, ומזיקין, ושדין, ורוחין אתיין לעלמא".

ותרגום דבריו הקדושים:

"רבי אלעזר אמר, בשעה שהטיל נחש אותה זקמה בסנה, היא קבלה אותו,

וכששמש עמה אדם, הולידה שני בנים -

אחד מאותו צד טמא, ואחד מצד של אדם,

וקבל היה דומה בדמות עליונה, וקין בדמות תחתונה,

ולכן דרכיהם נפרדו זה מזה.

ודאי שקין היה בן של רוח הטמאה, שהוא הנחש הרע -

[והבל בן של אדם] היה.

ובגלל שקין בא מצד של מלאך המות, הרג את אחיו,

ושמו של האדם בלשון ארמית, הוא, "בר נש",

ללמדך :

שהגורם לו לאדם להפריד מעליו את מהותו, הוא, החטא אשר מתלכלך בו.

שכן, כאשר נתבונן בשמו של הנחש, נראה, שהוא מורכב מאותיות נ-ח-ש, שבהם כלול אף שמו של האדם - "נש",

אך הדבר הגורם להם פירוד ¹⁵⁵, היא, האות ח, המוֹרָה על חטאיו של האדם.

וכאשר התבונן רבה בר בר חנה בעצמו, הוא ראה, שנאבד ממנו אותו הכוח של ה"מסירות נפש", על ידי "הנחש".

ולפיכך הוא אמר -

שהרוצה להחזיר לעצמו את כוחותיו, ובמיוחד את כוח ה"מסירות נפש", צריך לקיים בעצמו את מידת ה"עורב"!

שכן, אמרו רבותינו ז"ל ¹⁵⁶ :

"במי אתה מוצאן ¹⁵⁷ ?

רבא אמר, במי שמשים עצמו אכזרי על בניו ועל בני ביתו, כעורב ¹⁵⁸ ",

ופירש רש"י הקדוש :

"עורב, אכזרי על בניו, כדכתיב ¹⁵⁹, 'לִבְנֵי עֹרֵב אֶשֶׁר יִקְרְאוּ' ¹⁶⁰ ".

והוא בָּצָדָא,

וממנו כל המדורים הרעים, ומזיקים, ונשדים, ורוחות באים לעולם".

¹⁵⁵ והיינו:

שאינם נכתבות ברצף "נש", אלא, "נחש".

¹⁵⁶ עירובין, כב' ע"א.

¹⁵⁷ היינו:

לענין ידיעת התורה הקדושה.

¹⁵⁸ שם, דרשה הגמרא (בע"א), את הפסוק (שיר השירים, ה' - יא'), "ראשו כָּתֵם פֶּז, קוֹצוֹתָיו תִּלְתְּלִים שְׁחָרוֹת קְעוֹרֵב".

והיינו :

שצריך האדם להתאכזר על תאוותיו הגשמיות,
ומשיעשה כך, הוא יחזור בכל כוחותיו אל התורה הקדושה, שהיא "עץ החיים",
וכמאמר הכתוב ¹⁶¹, "עץ חיים היא למחזיקים בה, ונתמכיה מאשר".
והוא הוא, מה שאמר רבה בר בר חנה, שהלך העורב וישב על העץ.
ועל כך, אמר רב פפא בר שמואל, שאלמלא שהוא היה שם, הוא לא היה מאמין -
והיינו, שאלמלא שהוא עבר בעצמו את אותו התהליך, הוא לא היה מאמין לזה.
והנה, כבר נתבאר לעיל ¹⁶², שמכת צפרדע, באה להכניע ולהחליש את בחינת
"יסוד דקליפה",
ואם כן, כאשר נתבאר לנו שבחינת צפרדע הוא בחינת מסירות נפש ובחינת
קידוש ה',
ממילא, אין לך תיקון גדול לבחינת "יסוד דקליפה", ממכת צפרדע, הבאה ללמד
כוח מסירות נפש מהו,
והוא בחינת "מסירות הרצון, כמסירת נפש" ¹⁶³,
שהמוסר את רצונו בשלימות ובתכלית מידת הענווה לפני הבורא ית"ש, הרי הוא
כמי שמוסר את נפשו ממש.

¹⁵⁹ תהילים, קמז' - ט'.

¹⁶⁰ ובפירושו על התהילים (שם), פירש רש"י הקדוש:

"פירשו רבותינו, שהוא אכזרי על בניו,

והקדוש ברוך הוא מרחם עליהם, ומזמין להם יתושין מתוך צואתם, ונכנסין לתוך פיהם".

¹⁶¹ משלי, ג' - יח'.

¹⁶² באות ג'.

¹⁶³ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

ה. על מאמר הכתוב בפרשת "ואתחנן"¹⁶⁴, "לא מרבבכם מכל העמים חשק
יהנה בכם, ויבחר בכם, כי אתם המעט מכל העמים", דרשו רבותינו ז"ל במסכת
חולין¹⁶⁵:

"אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל -

**חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין עצמכם
לפני¹⁶⁶,**

נתתי גדולה לאברהם, אמר לפני¹⁶⁷, 'ואנכי עפר ואפר',

למשה ואהרן, אמר¹⁶⁸, 'ונחנו מה',

לדוד, אמר¹⁶⁹, 'ואנכי תולעת ולא איש'...

גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם,

דאילו באברהם, כתיב, 'ואנכי עפר ואפר'. ואילו במשה ואהרן, כתיב, 'ונחנו מה'."

הנה, יעקב אע"ה, היה "שלימא דאבהן"^{170 171}, וכמו כן היה כלול יחד עם משה
רע"ה.

¹⁶⁴ דברים, ז' - ז'.

¹⁶⁵ פט' ע"א.

¹⁶⁶ וביאר בזה רש"י הקדוש:

"לפי שאין אתם מרבין עצמכם, אלא ממעטין,

לפיכך, חשק בכם,

'כי אתם המעט' - ממעטין עצמכם בעונה."

¹⁶⁷ בראשית, יח' - כז'.

¹⁶⁸ שמות, טז' - ח'.

¹⁶⁹ תהילים, כב' - ז'.

"ואנכי תולעת ולא איש, חרפת אדם וכו' ע"ה."

¹⁷⁰ "זוהר הקדוש", חלק א', דף קמז' ע"ב.

ובעוד מקומות.

דהנה, על מאמר הכתוב ¹⁷², "ויאמר ראובן אל אביו, לאמר, אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית אִם
לֹא אֶבְיָאנוּ אֵלֶיךָ, תִּנָּה אֹתוֹ עַל יְדִי, וְאֲנִי אֲשִׁיכְנוּ אֵלֶיךָ", כתב "בעל הטורים":
"ב' במסורה ¹⁷³, דין ¹⁷⁴, ואידך ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ - 'ופתה תמית קנאה'.
דורש אותו במדרש, בעדת קורח - דכתיב בהו קנאה ¹⁷⁷,
'ויקנאו למנשה במחנה' ¹⁷⁸ - אלו דתן ואבירם.
בשביל שאמר ¹⁷⁹, 'אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית', נתקיים בשני בניו, והם דתן ואבירם.
'אֶת שְׁנֵי' - בגימטריא, הם דתן ואבירם ¹⁸⁰.

¹⁷¹ צא ולמד מה שכתב בספר "תשב"ץ קטן" (סי' תקמא'), לבעל "הגהות מיימוניות" על הרמב"ם:

"יעקב אבינו, נקרא ישראל, לפי שהיה סוף האבות, ובו כלל האבות והאמהות,
ישראל" -

יצחק, שרה, רבקה, רחל, אברהם, לאה".

¹⁷² בראשית, מב' - לז'.

¹⁷³ היינו:

ב' פעמים, מצאנו במסורה לשון של "תמית".

¹⁷⁴ היינו:

מאמרו של ראובן, לאביו - יעקב אע"ה.

¹⁷⁵ היינו:

המקום השני, שבו מצאנו לשון של "תמית".

¹⁷⁶ איוב, ה' - ב'.

¹⁷⁷ היינו:

ש-ב' מקומות אלו, בהם נאמר לשון של "תמית", נאמרו בעניינו של קורח שהיה בו את עניין הקנאה.

¹⁷⁸ תהילים, קו' - טז'.

¹⁷⁹ בראשית, מב' - לז'.

¹⁸⁰ היינו:

המילים "אֶת שְׁנֵי", עולים בגימטריא למניין 761,

ובביאור העניין, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א¹⁸¹ :

"שוב ראיתי בדברי המקובלים¹⁸², דיעקב ומשה הם גוף אחד, ובמידה אחת, אלא, שזה הוא למעלה מזה.

וכמו שכתב בתיקונים¹⁸³, יעקב מלבר ומשה מלגאו,

ופירש הרב של"ה ז"ל¹⁸⁴, יעקב הוא מרכבה לתפארת במקומו הנגלה, ומשה מרכבה להנעלם של תפארת שהוא הדעת ...

הרי בפירוש, דמשה ויעקב הם במידה אחת,

ולזה נתקיים הדבר, על ידי משה רבינו ע"ה."

ומבואר מדברי הקדושים :

שמכיוון שמשה רע"ה ויעקב אע"ה, קשורים זה בזה,

אם כן, כאשר דתן ואבירם מתו על ידי משה רבינו ע"ה,

נחשב הדבר, כאילו מתו על ידי יעקב אע"ה.

וממילא, אמירתו של ראובן¹⁸⁵, "אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית",

נתקיימה, שהמית משה רע"ה - מכוחו של יעקב אע"ה, את שני צאצאיו של ראובן - דתן ואבירם.

וכמו כן, המילים "הם דתן ואבירם" עם ג' המילים, עולים למניין זה.

¹⁸¹ בספרו הקדוש "פרח שושנה" על התורה.

¹⁸² יעוין בדברי ה"זוהר הקדוש" (בראשית, דף כג' ע"ב): "ובגין כך, יעקב משה ויוסף כחדא אַזלי".

ועיין עוד בספר "עץ חיים", להמהרח"ו זיע"א (שער הכללים. ובשער מ', דרוש ו').

ובספר "עמק המלך", להגה"ק רבינו נפתלי הרץ בכרך זיע"א (שער יד', פרק קיח'),

ובספר "קהלת יעקב", להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החוצה מלובלין" זיע"א (ערך לב').

¹⁸³ "תיקוני הזוהר" (תיקון יג', דף כט' ע"א).

¹⁸⁴ בראשית, פרשת "ויצא", תורה אור - ב'.

¹⁸⁵ בראשית, מב' - לז'.

ומעתה, כאשר דרשו רבותינו ז"ל^{186 187}, "גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם":

דבר זה, כלול אף ביעקב אע"ה, שהיה ענוותן גדול מאין כמותו!

והנה, בעניין מכת דבר, מצינו לדברי רבותינו ז"ל במדרש¹⁸⁸:

"למה הביא להן דבר?"

לפי ששמו ישראל רועי בקר ורועי צאן וכל בהמה, בהרים ובמדברות, כדי שלא יפרו וירבו".

ומבואר:

שפרעה הרשע, ברוב חוצפתו וגאוותו, חשב שיש בכוחו לשלוט על בחינת "פריה ורביה" של עם ישראל.

והנה, כבר נתבאר לנו¹⁸⁹, שמכת דבר באה להחליש את בחינת "קליפה דתפארת",

וכבר ידעת, ש-"מידת התפארת", הינה מידתו של יעקב אע"ה,

ועל כן, הכנעתה של בחינת "תפארת דקליפה", נעשית על ידי בחינת "תפארת דקדושה",

והיינו, שכוח ענוותנותו של יעקב אע"ה, הוא המכניע לכוח גאוותו של פרעה.

ו. בסוף פרשת "בלק", נאמר¹⁹⁰:

"וישב ישראל בשטים, ויחל העם לזנות אל בנות מואב. ותיקראן לעם לזבחי אלהיהן, ויאכל העם, וישתחוו לאלהיהן. ויצמד ישראל לבעל פעור, ויחר אף יהוה בישראל. ויאמר יהוה אל משה, קח את כל ראשי העם, והוקע אותם ליהוה נגד

¹⁸⁶ חולין, פט' ע"ב.

¹⁸⁷ וכפי שהובא לעיל בתחילת אות זו.

¹⁸⁸ שמות רבה, פרשה יא', ד'.

¹⁸⁹ לעיל באות ג'.

¹⁹⁰ במדבר, כה', א' - ט'.

השמש, וישב חרון אף יהוה מישׁראל. ויאמר משה אל שפטי ישראל, הרגו איש אנשיו - הנצמדים לבעל פעור. והנה איש מבני ישראל בא, ויקרב אל אחיו את המדינית - לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל, והמה בכים פתח אהל מועד. ויבא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, ויקם מתוך העדה, ויקח רמח בידו. ויבא אחר איש ישראל אל הקבה, וידקר את שניהם, את איש ישראל ואת האשה אל קבתה, ותעצר המגפה מעל בני ישראל. ויהיו המתים במגפה, ארבעה ועשרים אלה.

ובהמשך אותו המעשה, מצינו בתחילת פרשת "פנחס" ¹⁹¹ :

"וידבר יהוה אל משה, לאמר. פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, השיב את חמתי מעל בני ישראל, בקנאו את קנאתי בתוכם - ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי. לכן אמר, הנני נתן לו את בריתי שלם. והיתה לו ולזרעו אחריו - ברית כהנת עולם, תחת אשר קנא לאלהיו, וכפר על בני ישראל. ושם איש ישראל המכה, אשר הכה את המדינית, זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעני. ושם האשה המכה המדינית, כזבי בת צור - ראש אמות בית אב במדן הוא. וידבר יהוה אל משה לאמר. צרור את המדינים, והפיתם אותם. כי צורים הם לכם, בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור, ועל דבר כזבי בת נשיא מדן אחתם, המכה ביום המגפה על דבר פעור."

והנה, בפסוקים אלו, יש לעמוד בכמה התבוננויות. וכדלהלן :

א. מפני מה, בסוף פרשת "בלק", כינתה התורה הקדושה את "זמרי" בתואר "איש", ולא כתבה את שמו,

ומאידך, בתחילת פרשת "פנחס", הזכירה אותו התורה הקדושה בשמו?

ב. אחר שבפרשת "פנחס" כינתה התורה הקדושה, את אותו האיש - בשם "זמרי",

מפני מה, לא אמרה זאת התורה הקדושה במעשה עצמו, והיינו, בסוף פרשת "בלק"?

¹⁹¹ במדבר, כה', י' - יח'.

ג. מפני מה, כשמזכירה התורה הקדושה את שמו של "זמרי", ממשיכה התורה ואומרת "אֲשֶׁר הָכָה אֶת הַמִּדְיָנִית",

והלא, לכאורה אין בכך שום משמעות?

וביאר בזה, הגה"ק רבינו דוד שלמה אייבשיץ זיע"א - בספרו הקדוש "ערבי נחלי"¹⁹². כדלהלן:

דהנה, ידועים דברי רבותינו ז"ל¹⁹³ -

שבשעת חיבוט הקבר, בא מלאך אל האדם, ושואלו, מה שמו,

ואם הוא רשע, אזי, אינו זוכר את שמו,

ומכיוון שכך, בא המלאך ומכהו.

ולכאורה, שהדבר תמוה בתרתי:

א. אם אותו אדם רשע הוא, וראוי לחובטו, מפני מה, שואלו המלאך לשמו?

ב. מפני מה, אותו האדם לא יודע את שמו?

וביאר בזה רבינו זיע"א:

א. דהנה, נאמר בפסוק¹⁹⁴, "נָפֵשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ", והיינו, שכל דבר ודבר

שבבריאה, שהוא בבחינת - דומם, צומח, חי, מדבר,

הוא שואב את חיותו, משורשם של אותיות שמו.

ב. אותיות שמו של האדם, הם צירופי צינורות, שעל ידם הוא מקבל חיות

לעצמו.

ג. כאשר האדם הולך ומתנהג בדרך התורה, אזי, מתגדלת אצלו החיות

מאותיות שמו,

¹⁹² וכעין זה, כתב רבינו האר"י זיע"א, בשער הגלגולים, הקדמה כג'.

ויעיין עוד בכגון זה, בהרחבה, בדברי רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א.

¹⁹³ מסכת "שמחות", ספר חיבוט הקבר, פ"א ה"ח.

¹⁹⁴ בראשית, ב' - יט'.

ועל ידי כך, הוא גורם במעשיו כוח בכל הנמצאים - בְּדֹמָם, צֹמֶחַ, חַי, מְדַבֵּר, וממילא, שהקליפה מתרוקנת.

ד. כאשר האדם אינו הולך ומתנהג בדרך התורה, אזי, מתרוקן משמו הכוח וצינורות השפע, וממילא, שהוא מקבל את חיותו, מהקדוש ברוך הוא, ב"צמצום".

וכמו כן, הוא גורם על ידי מעשיו, צמצום בכל הנמצאים - בְּדֹמָם, צֹמֶחַ, חַי, מְדַבֵּר, מכיוון שהקליפה מתגברת.

ה. כאשר האדם מרשיע את מעשיו לגמרי, אזי, הוא גורם לעצמו ניתוק משמו, לחלוטין, עד כדי כך, שנפסקים ממנו, הצינורות המקשרים אותו אל העולמות העליונים, והרי הוא, מת ונאבד מן העולם.

ולפי זה, ביאר רבינו זיע"א, את מאמר רבותינו ז"ל¹⁹⁵, "שם רשעים ירקב": שכן, על ידי שנאבד שמו של האדם מן העולם, נשאר אותו רשע, מבלי שם ושארית בארץ.

ולפיכך, הרשע, אינו יודע את שמו, מכיוון שבאמת אין לו שם כלל ועיקר. ומכיוון שהקדוש ברוך הוא - חִפְץ בתשובתם של הרשעים, ובהצדקתם דין שמים עליהם, מוליך הקדוש ברוך הוא - את אותו הרשע לגיהנם, בכדי שיראה שם את העונש על מעשיו הרעים, ואת כל הנהגותיו בעולם הזה, ועל ידי כך, הוא יצדיק דין שמים עליו.

ומשום כך, המלאך הממונה על חיבוט הקבר שואלו את שמו,

¹⁹⁵ יומא, לח' ע"ב.

בכדי לראות, האם הוא יודע את רשעותו בעולם הזה, אשר מחמתה הוא איבד את שמו, או לאו.

ולפי זה, ביאר רבינו זיע"א, את דברי רבותינו ז"ל¹⁹⁶ :

"מיום שחרב בית המקדש, אף על פי שבטלו ד' מיתות בית דין, דין ד' מיתות לא בטלו,

מי שנתחייב סקילה - או נופל מן הגג, או חיה דורסתו,

ומי שנתחייב שריפה - או נופל בדליקה, או נחש מכישו,

ומי שנתחייב הריגה - או נמסר למלכות, או ליסטים באין עליו,

ומי שנתחייב חנק - או טובע בנהר, או מת בסרונכיי".

והנה, לכאורה, המתבונן בעונשיו של הקדוש ברוך הוא, יִדְמָה בדעתו, שעונשים אלו אכזריות הם, חלילה וחס.

ברם, היודע את מטרת עונשיו של הקדוש ברוך הוא, יודע, שמטרתם אהבה וחמלה,

שכן, בכוח אותו העונש, לתקן את הפֶּגֶם שֶפָּגַם האדם בשמו, על ידי מעשיו הרעים,

כיוון, שאותו העונש מתקנו, ומביאו למצבו הקודם לעבירה.

וכשם שאת הבגד מנקים על ידי צחצוח בחומרים קשים ועזים, כך את הנשמה ממרקים על ידי עונשים.

ומשום כך, הגם שבעונותינו הרבים חרב בית המקדש, ונפסקו עונשי בית דין,

מכל מקום, באהבתו יתברך את בניו, נתן לנו מיתות השקולים כעונשי בית דין.

ומעתה, ביאר רבינו זיע"א, את עניינו של פנחס :

דהנה, אמרו רבותינו ז"ל¹⁹⁷ , **"הבועל ארמית קנאים פוגעים בו",**

¹⁹⁶ כתובות, ל' ע"א.

¹⁹⁷ סנהדרין, פא' ע"ב.

וכל הדין הלזה, הוא דווקא בשעת מעשה,
אך כאשר פירש החוטא מן הערוה, כבר אסור לקנאי להורגו, ואם בכל זאת הרגו
- חייב הקנאי מיתה.
וטעם הדבר, הוא -
שכן, לכל עבירה ועבירה שעושה האדם, יש תקנה, על ידי שהוא ישוב בתשובה,
ברם, על עבירה של "בועל ארמית", אין תקנה, כי אם בשעת מעשה.
וגם כאשר יש תקנה, זה דווקא כאשר הקנאי מקנא זאת לשמו של הקדוש ברוך
הוא,
ולפיכך, לאחר מעשה חייב ההורג מיתה, כי אז נעשה הדבר בצורת אכזריות, ללא
תיקון כלל ועיקר.
ומעתה, ביאר רבינו זיע"א, את סדר הפסוקים. כדלהלן:
א. טעם הדבר, שבסוף פרשת "בלק", לא הזכירה התורה הקדושה את שמו
של "זַמְרִי",
הוא, מחמת שנזדהם בחטא גדול וְחִמּוּר עד למאוד, ושוב לא היה מקום לשמו
"להתקיים".
ב. כידוע, שהקדוש ברוך הוא עשה לפנחס ניסים גדולים ועצומים ¹⁹⁸, ובעיקר
שעדיין הם לא פירשו אחד מן השניים,
ולפיכך, עדיין הם היו בשעת מעשה, ואם כן, היה מקום לתיקון נשמתו,
שכן, על ידי קנאתו של פנחס לשם ה', היה בכוחו לתקן את "שמו" של זַמְרִי.
ג. ביאור לשון הפסוק ¹⁹⁹, "וְיָשָׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמִּכָּה, אֲשֶׁר הָכָה אֶת
הַמִּדְיָנִית", כך הוא:
סיבת הדבר, שאותו איש ישראל איבד את "שמו", הוא מחמת אותה המדינית,

¹⁹⁸ כתב התנא הקדוש יונתן בן עוזיאל, בתרגומו (במדבר, כה' - ח'), שנעשו לו לפנחס יב' ניסים.

ברם, במסכת סנהדרין (פב' ע"ב) איתא, שנעשו לו רק ששה ניסים, יעו"ש.

¹⁹⁹ במדבר, כה' - יד'.

ברם, לאחר תיקון שמו, הוא שוב חזר למעלותיו הקודמות,
ואזי, הזכירה התורה הקדושה את שמו ותוארו ²⁰⁰, "נְשִׂיא בֵּית אָב לְשִׁמְעֹנִי".
וכעין יסודו של רבינו זיע"א, מצינו בדברי רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ²⁰¹ :
"אם האדם מתפלל להמשיך לחבירו שפע טובה, אז טוב שיזכיר שמו,
כדי שיהיו אותיות שמו צינורות להמשיך בהם שפע הטובה ההיא ...
יען, כי כל חולי ויסורין של צרה, הבאה על האדם, הוא, מכוח הקליפה הדבוקה
באדם, שהוסיף בה כוח על ידי עונותיו".

ז. על מאמר הכתובים בפרשתן ²⁰², "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, בֹּא אֶל פְּרָעֹה, כִּי
אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבֹו וְאֶת לֵב עֶבְדִּיו, לִמְעַן שְׁתִּי אֶתְנִי אֵלָה בְּקִרְבּוֹ. וְלִמְעַן תִּסְפָּר
בְּאָזְנֵי בְנֵי וְכֵן בְּנֵךְ אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלָתִי בְּמִצְרַיִם, וְאֶת אֶתְנִי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בָם,
וַיִּדְעָתֶם כִּי אֲנִי יְהוָה", כתב גאון עוזינו – הרב חיד"א זיע"א ²⁰³ :
"והרב הקדוש מורינו הרב שמשון מאוסטרופולי ז"ל, רָמַז -

כי אם תחליף פ' ע' מפרעה, ב-א' ב', באלפא ביתא ד-אחה"ע ²⁰⁴, יהיה ארבה,

²⁰⁰ במדבר, כה' - יד'.

²⁰¹ בספרו הקדוש "בן יהודע", (ברכות, לד' ע"א).

²⁰² שמות, י', א' - ב'.

²⁰³ בספרו הקדוש "זרוע ימין", (על הגדה של פסח, מגיד - עשר המכות, יד', ד"ה "והרב הקדוש מהר"ש").

²⁰⁴ כן כתב ה"זוהר הקדוש", (חלק ג' דף רכח' ע"א):

"אחה"ע, בגרון,

בומ"פ, בשפון,

גיכ"ק, בחיך,

דטלנ"ת, בלישנא,

זסשר"ץ, בשיני".

ואם כן:

האות א', מתחלפת באות ע',

וזה שכתוב 'בא אל פרעה', להביא 'ארבה' כשמו ...

ויתיישב יותר על פי דרכינו -

דהכוונה, כי 'פרעה' בחילוף הוא 'ארבה', גימטריא 'יצחק'²⁰⁵,

שהוא לעורר הדין, להביא 'ארבה' מכה רבה, ולגואלם בעבור יצחק.

וזה רמז 'למען שתי אתתי אלה בקרב' -

'למען', גימטריא 'קץ', שהוא קץ גאולה,

בזכות יצחק, 'שתי אתתי אלה בקרב', רמז לשים שתי אותיות א"ב (רמז ל-ג'
אבות) בקרב,

כלומר, בפרעה יהיה 'ארבה', גימטריא 'יצחק'. (ודוק היטב).

ואפשר לומר -

כי 'פרעה', הוא 'נחש' עם ג' אותיות²⁰⁶ ... ודין הוא שילקה במכת ארבה".

ח. על מאמר הכתובים בפרשתן²⁰⁷, "ויאמר יהוה אל משה, בא אל פרעה, כי
אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו, למען שתי אתתי אלה בקרב. ולמען תספר
באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים, ואת אתתי אשר שמתי בם,
וידעתם כי אני יהוה", כתב הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת" זיע"א²⁰⁸ :

"יש לדקדק, למה בשום מכה לא אמר טעם כדי שיספרו לבנים ובני בנים?

והאות ב', מתחלפת באות פ'.

²⁰⁵ היינו:

מילת "ארבה", עולה בגימטריא למניין 208, וכמניין מילת "יצחק".

²⁰⁶ היינו:

מילת "פרעה", בתוספת ערך הגימטריא של מילת "בא", עולה למניין 358, וכמניין מילת "נחש".

(על פי מה שכתב רבינו זיע"א, בספרו הקדוש "נחל קדומים" על פרשתן, באות א').

²⁰⁷ שמות, י', א' - ב'.

²⁰⁸ בפרשתן, עמודים טו'-טז'.

וכן הבניא יואל, בדברו על מכת הארבה, אמר ²⁰⁹, 'עֲלֶיךָ לְבָנִיכֶם סִפְרוּ'.

ויש לומר, על פי דברי הגאון הקדוש בעל 'אוהב ישראל' זי"ע ²¹⁰ -

שהקדוש ברוך הוא, החליף אותיות ע'-פ' מפרעה, על א'-ב', ונעשה מתיבת
'פרעה' 'ארבה'.

ולאיזה כוונה עשה זה?

ויש לומר -

על פי מה שיש לדקדק לקמן, שאמר פרעה ²¹¹, 'וְהֶעֱתִירוּ לָהּ אֱלֹקֵיכֶם, וַיָּסֶר מֵעָלַי
רַק אֶת הַמָּוֶת הַזֶּה',

והלוא, במכת ערוב היה גם כן מוות?

כמבואר במדרש ²¹² -

הָיָה לוֹ לְמִצְרַי עֲשָׂרָה בָּנִים, וְאָמַר לְיִשְׂרָאֵל שְׂוֹלִיכִם לְשׁוֹק,

וְהָיָה הָאָרִי בָּא וְנוֹטֵל אֶחָד, וְהָאֵב אֶחָד, וְהַדָּב אֶחָד, וְהַנֶּמֶר אֶחָד,

וְהָיָה נִכְנָס אֶצֶל הַמִּצְרַי לְבָדוֹ,

וּמִצְרַי אוֹמְרֵי לוֹ, הֵיכָן הֵם בָּנֵי?

אוֹמְרֵי לוֹ יִשְׂרָאֵל, שֵׁב וְאֲנִי אַעֲשֶׂה לָּךְ חֲשָׁבוֹן: נָטַל הָאָרִי אֶחָד, וְכַף וְכַף, עַד שֶׁנָּתַן לוֹ
חֲשָׁבוֹן.

אך ידוע, מה שכתבו בספרים הקדושים -

דכל כח הסטרא אחרא, הוא על ידי הקטרוג על בני ישראל, ואז יונק מהקדושה
השפע ששייך לבני ישראל.

כאומרם ז"ל ²¹³, יורד ומסית, עולה ומקטרג, תובע דין, ונוטל נשמה.

²⁰⁹ יואל, א' - ג'.

²¹⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ז', מדברי הגה"ק רבינו שמשון זי"ע"א מאוסטרופול'.

²¹¹ שמות, י' - יז'.

²¹² "ילקוט שמעוני", (פרשת "וארא", רמז קפב').

ואין הכוונה מיתה ממש, חלילה וחס, דהרי אנו רואים שאחר החטא אין החוטא מת, אלא, הכוונה, על שפע הקדושה, שהוא מזון הנשמה, שחוטף אותה המקטרג רחמנא ליצלן, ומזה הוא חי, והנשמה שלא נשאר לה מזון בגוף הרשע, מוכרחת להסתלק ממנו, בסוד אומרם ז"ל²¹⁴, רשעים בחייהם קרויים מתים, דחיים בלי נשמה, כבהמה שאין לה רק נפש חיונית לבד. אך ידוע, חילוק שבין קדושה לקליפה - שהקדושה הוא בחינת ענווה, כמאמר: וכולם מקבלים רשות זה מזה להקדיש ליוצרם, והקליפה בהיפך, מתגאה ואומרת: 'אֲנִי וְאֶפְסִי עוֹד'²¹⁵, 'לִי יֶאֱרִי וְאֲנִי עֲשִׂיתִנִּי'²¹⁶, שעל זה מורים אותיות ע'-פ' של פרעה, שהם ראשי תיבות: עזות פנים. והיה מטמטם ליבות הנופלים תחת ממשלתו, ובסוד אומרם ז"ל²¹⁷, שאין עבד יכול לברוח ממצרים, שכמדומה לעבד שבהפקרא ניחא ליה, שאין שום מקום שיהיה לו יותר טוב מבמצרים.

²¹³ בבא בתרא, טז' ע"א.

²¹⁴ ברכות, יח' ע"ב.

²¹⁵ ישעיה, מז' - ח'.

ישעיה, מז' - י'.

צפניה, ב' - טו'.

²¹⁶ יחזקאל, כט' - ג'.

²¹⁷ "מכילתא", (פרשת "יתרו", פרשה א').

הובא ברש"י, (שמות, יח' - ט').

ועל ידי זה, נתיאש מלשוב,

ואפילו כשדיברו אליו, והודיעו לו אמיתת מצבו והיכן הוא נמצא, ושצריך לברוח ולהציל את נפשו, לא היו הדברים נכנסים לליבו.

וזהו שכתבו ספרים הקדושים ²¹⁸ -

שבמצרים היה הדעת בגלות, ולא היה אופן לשנות המצב,

ורק על ידי ישועת ה', שהחליף אותיות ע'-פ' מפרעה, על אותיות א'-ב', שעל ידי זה נתבטל העזות והחוצפה דקליפה,

אז נפקחו עיניהם, לראות האמת, דהעיקר הוא הקדושה, והקליפה גזלה מהם עד עתה את כל ההשפעה, וחיתה על חשבון שלהם.

וזה היה ממש מוות להקליפה, כי נפסק יניקתה.

ועל כן, צעק פרעה על מכת הארבה, 'הַמָּוֹת הַזֶּה' ²¹⁹ -

דעל ידי שנכנסו אותיות א'-ב' מקום פ'-ע', נפסק יניקתם, וחזר השפע לישראל, וממילא, השיגו בחזרה את הדעת האמיתי, שאין מקומם במצרים.

אמנם, כתיב ²²⁰, 'לְעוֹלָם ה' דְּבָרָךְ נָצַב', ולא היה זה במצרים לבד, כי אם בכל הגלויות,

ועל כן, באה המצווה 'וּלְמַעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בְנֶךָ וּבִן בְּנֶךָ', כי דבר זה לעולם נוהג".

ט. על מאמר הכתובים בפרשת ²²¹, "וּמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם, שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה, יָצְאוּ כָל צְבָאוֹת יְהוָה מִמִּצְרַיִם", כתב התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל:

²¹⁸ "תולדות יעקב יוסף", (סוף פרשת "וישלח", ופרשת "פקודי").

"היכל הברכה", (שמות, לג' - יג').

²¹⁹ שמות, י' - יז'.

²²⁰ תהילים, קיט' - פט'.

²²¹ שמות, יב' - מ'.

"וְיִוְמָא דְּתִיבּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, תִּלְתִּין שְׁמִיטִין דְּשָׁנִין, דְּסִכּוּמָהוֹן מָאתָן וְעֶשְׂרִי שָׁנִין,

וּמִנֵּין אַרְבַּע מָאָה וּתְלָתִין שָׁנִין, מִן דְּמַלְלִיל יְיָ לְאַבְרָהָם, מִן שְׁעָתָא דְּמַלְלִיל עֲמִיָּה בְּחִמְסֵר בְּנִיסָן, בְּיַנֵּי פְסוּגָא, עַד יוֹמָא דְּנִפְקוּ מִמִּצְרַיִם.

וְהָוּה מְסוּף תְּלָתִין שָׁנִין, מִדְּאִיתְּגַזְרַת גְּזִירַתָּא הָדָא, עַד דְּאִיתְּלִיד יַצְחָק,

עַד דְּנִפְקוּ פְּרִיקוּן מִמִּצְרַיִם, אַרְבַּע מָאָה שָׁנִין,

וְהָוּה בְּכָרָן יוֹמָא הָדִין, נִפְקוּ כָּל חִילָא דִּי פְּרִיקוּן, מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם".

וּתְרַגּוּם דְּבָרֵי הַקְדוּשִׁים:

והימים אשר ישבו בני ישראל במצרים, שלוששים שמיטות שנים, שהסכום שלהם מאתים ועשר שנים,

ומניין ארבע מאות ושלושים שנים, מן הזמן אשר דיבר הקדוש ברוך הוא עם אברהם אע"ה, מן אותה השעה שדיבר עמו הקדוש ברוך הוא ב-טו' בניסן, בברית בין הבתרים, עד היום אשר יצאו ממצרים.

ויהי מסוף שלוששים שנים, כאשר נגזרה הגזירה הזאת, עד שנולד יצחק אע"ה,

ועד אשר יצאו פדויים מארץ מצרים, ארבע מאות שנים,

ויהי בעצם היום הזה, יצאו כל צבאות ה' פדויים, מארץ מצרים.

וּכְעֵין דְּבָרִים אֵלּוּ, כְּתַב רַש"י הַקְדוּשׁ:

"בין הכל, משנולד יצחק עד עכשיו, היו ארבע מאות שנה,

משהיה לו זרע לאברהם, נתקיים 'כִּי גַר יִהְיֶה זֶרְעֲךָ'²²².

ושלושים שנה, היו משנגזרה גזירת בין הבתרים, עד שנולד יצחק".

ויעויין עוד בזה, בדברי הגה"ק בעל "כלי יקר" זיע"א:

"ומהרי"א פירש²²³, שְׁנַתִּיכּוּם לָהֶם ל' שנה בחטאם, כי היו ישראל במצרים רעים וחטאים!

²²² בראשית, טו' - יג'.

כמו שנאמר ביחזקאל ²²⁴, 'וְאֹדַע לָהֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם' וגו', 'וְאָמַר אֱלֹהִים אִישׁ
שְׁקוּצִי עֵינָיו הַשְּׁלִיכוּ' ²²⁵.

ולי נראה, להוסיף ולומר -

שתוספת זמן זה ²²⁶, בא להם, לפי שרבים המה עמי הארץ, אשר לא רצו לצאת
כלל ממצרים,

שהרי, בעבור זה מתו ד' חלקים, ב-ג' ימי אפילה ²²⁷.

וראיה לזה -

מהא שנאמר ²²⁸, 'וּמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם', כל אריכות זה למה לי,

כי היה לו לומר, 'וּמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה'?

אלא, שרצונו לומר: שהקדוש ברוך הוא אמר לאברהם, 'כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ' ²²⁹,

'גֵרִים', ולא תושבים,

'וְהָיָה לְשׂוֹאֵה יְבָקְשׁוּ' ²³⁰, להיות תושבים בארץ, ולא לצאת משם,

זהו שכתוב ²³¹, 'אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם'.

²²³ הוא זקני הגה"ק רבינו דון יצחק אברבנאל זיע"א.

²²⁴ כ' - ה'.

²²⁵ כ' - ז'.

²²⁶ היינו:

תוספת הזמן של שלושים שנה.

²²⁷ על מאמר הכתוב (שמות, יג' - יח'), "וַיֹּסֶב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יָם סוּף, וַחֲמִשִּׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם", כתב רש"י הקדוש:

"מחומשים, אחד מחמשה יצאו, וארבעה חלקים מתו בשלושת ימי אפילה".

²²⁸ שמות, יב' - מ'.

²²⁹ בראשית, טו' - יג'.

²³⁰ תהילים, סג' - י'.

²³¹ שמות, יב' - מ'.

רצונו לומר: אותן בני ישראל, אשר ישבו להם ישיבה של קבע, כתושבים, בארץ מצרים, המה גרמו אל מספר תל' שנה, כי בעבורם נתארץ הקץ, עד שלבסוף נתרצו לצאת, חלק חמישי לפחות. ויובן מזה -

שלא היתה ישיבתם שמה תל' שנה, אלא ישיבתם שמה, כתושבים, גרם מספר תל' ".

והנה, במסכת שבת ²³², מצינו לדרשתו של רבי שמואל בר נחמני משם רבי יונתן: "מאי דכתיב ²³³, 'כִּי אֶתָּה אָבִינוּ, כִּי אֲבָרְהָם לֹא יִדְעָנוּ, וְיִשְׂרָאֵל לֹא יִכְרְנוּ, אֶתָּה ה' אָבִינוּ גֹאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֹד'?

לעתיד לבוא, יאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם, בניך חטאו לי!

אמר לפניו, ריבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך.

אמר ²³⁴, אימר ליה ליעקב, דהוה ליה צער גידול בנים, אפשר דבעי רחמי עליהו,

אמר ליה ²³⁵, בניך חטאו!

אמר לפניו, ריבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך.

אמר ²³⁶, לא בסבי טעמא, ולא בדרדקי עצה.

אמר לו ליצחק, בניך חטאו לי!

²³² פט' ע"ב.

²³³ ישעיה, סג' - טז'.

²³⁴ היינו:

הקדוש ברוך הוא.

²³⁵ היינו:

הקדוש ברוך הוא ליעקב אע"ה.

²³⁶ היינו:

הקדוש ברוך הוא.

אמר לפניו, ריבונו של עולם, פְּנִי וְלֹא בָנִיךָ?

בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם ²³⁷, 'פְּנִי בְּכָרִי',

עכשיו, פְּנִי וְלֹא בָנִיךָ?

ועוד, כמה חטאו -

כמה שנותיו של אדם? שבעים שנה!

דל עשרין דלא ענשת עליהו ²³⁸, פשו להו חמשין ²³⁹,

דל כה' דלילותא ²⁴⁰, פשו להו כה' ²⁴¹,

דל תרתי סרי ופלגא - דצלווי ומיכל ודבית הכיסא ²⁴², פשו להו תרתי סרי ופלגא ²⁴³,

אם אתה סובל את כולם, מוטב!

ואם לאו, פלגא עלי ופלגא עליך ²⁴⁴!

²³⁷ שמות, ד' - כב'.

²³⁸ היינו:

כאשר נוריד כ' שנים משנותיו של האדם, שהלא, אין האדם בר עונשין של דיני שמים, אלא, עד גיל כ' שנה.

²³⁹ היינו:

נשאר לנו חמישים שנים.

²⁴⁰ היינו:

כאשר נוריד מתוך אותם חמישים שנים, שעשרים וחמש שנים מתוכם הם לילות.

²⁴¹ היינו:

נשאר לנו עשרים וחמש שנים.

²⁴² היינו:

כאשר נוריד מתוך אותם עשרים וחמש שנים, שתיים עשרה וחצי שנים, של תפילות, אכילה, ובית הכסא.

²⁴³ היינו:

נשאר לנו, שתיים עשרה וחצי שנים.

ואם תמצוי לומר, כולם עלי, הא קריבית נפשי קמך ²⁴⁵ יי.

והדברים, מתמיהים וזועקים, עד לב השמים:

והלא, יצחק אע"ה, נאזר במידת הגבורה,

ואם כן, הוא היה צריך לומר, "ימחו על קדושת שמך"?

ולא זו בלבד, שהוא לא עשה זאת,

אלא, שהוא היחיד, שהכניס את ראשו ורובו, ללמד זכות על עם ישראל?

ובשונה ממנו, אברהם אע"ה הנאזר במידת החסד, ויעקב אע"ה הנאזר במידת
התפארת, לא לימדו זכות על עם ישראל!!

י. זאת תורת העול"ה:

א. על מאמרו של פרעה הרשע בפרשתו, בעניין מכת הארבה ²⁴⁶, "וַיַּעֲתֶה שָׂא נָא
חֲטָאתִי אֶדְ הַפֶּעַם, וְהַעֲתִירוּ לִיהוָה אֱלֹהֵיכֶם, וַיִּסֶּר מַעְלִי רַק אֶת הַמָּוֶת הַזֶּה", כתב
"בעל הטורים" זיע"א:

"ג' במסורה, דין ²⁴⁷, ואידך 'וַיִּסֶּר הַצִּפְרָדְעִים' ²⁴⁸, 'וַיִּסֶּר מַעְלִינוּ אֶת הַנִּחָשׁ' ²⁴⁹,

מלמד, שעם הצפרדעים ועם הארבה, היו נחשים, והיו ממיתים בהם,

על כן, אמר, 'וַיִּסֶּר מַעְלִי רַק אֶת הַמָּוֶת הַזֶּה'."

²⁴⁴ היינו:

חצי מהשנים שנשארו, שהם שש שנים ורבע - אסבול אני,

ואת שש השנים ורבע הנותרות, יסבול הקדוש ברוך הוא.

²⁴⁵ היינו:

הרי הקרבתי את נפשי לפניך, במעשה העקידה.

²⁴⁶ שמות, י' - יז'.

²⁴⁷ שמות, י' - יז'.

²⁴⁸ שמות, ח' - ד'.

²⁴⁹ במדבר, כא' - ז'.

ולאור המתבאר אתי שפיר :

דהנה, כבר נתבאר לעיל²⁵⁰, שסוד הצפרדע היא בחינת מסירות נפש של מידת הענווה,

וכמו כן, כבר נתבאר לעיל²⁵¹, שמילת "פרעה" בצירוף מילת "בא", עולה בגימטריא כמניין "נחש",

ועוד נתבאר לעיל²⁵², שאותו פרעה, אשר היה בבחינת "נחש", היה בעל "עזות פנים" שאין כמותה, ויסוד בבחינת "כתר דקליפה" היא מידת הגאווה.

ועוד נתבאר לעיל²⁵³, שתכליתה של מכת ארבה, היתה בכדי להסיר את זוהמת הגאווה שהיתה בפרעה, בחינת "כתר דקליפה".

ומעתה, ישנו קשר ישיר ובל ימחה, בין ג' הפסוקים. וכדלהלן :

"וַיִּסַּר הַצִּפְרָדִּים" ²⁵⁴, הוא הסרת הגאווה, על ידי בחינת מסירות נפש ובתכלית מידת הענווה ²⁵⁵,

ומכך חשש פרעה, שמא יותש כוחו.

"וַיִּסַּר מֵעֲלֵינוּ אֶת הַנֶּחָשׁ" ²⁵⁶, הוא הסרת והתשת כוחו של פרעה הרשע, שורש הנחש הרע, ובבחינת "כתר דקליפה".

"וַיִּסַּר מֵעֲלֵי רַק אֶת הַמָּוֶת הַזֶּה" ²⁵⁷, על ידי אותו שינוי השם שנעשה בשמו של "פרעה" ל-"ארבה" ²⁵⁸, נטהר לבבם של ישראל,

²⁵⁰ באות ד'.

²⁵¹ באות ז'.

²⁵² באות ג'.

²⁵³ באותיות ג' ו-ח'.

²⁵⁴ שמות, ח' - ד'.

²⁵⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²⁵⁶ במדבר, כא' - ז'.

²⁵⁷ שמות, י' - יז'.

וקיבלו על עצמם את בחינת "כתר דקדושה", והיינו מידת הענווה בתכלית שלמותה.

ב. אותו הטיהור שנעשה בעם ישראל, נעשה באמצעות שינוי שמו של "פרעה" ל-"ארבה"²⁵⁹,

ועל ידי כך, בחינת "ארבה", אשר היא בגימטריא של "יצחק", עוררה את גבורתו של יצחק אע"ה, אשר היה שלם במידת הענווה²⁶⁰, להליץ יושר על זרעו אחריו.

ג. "פינחס", אשר היה קנאי לדבר הבורא ית"ש, אף הוא עולה בגימטריא למניין "יצחק",

שכן, באותה השעה שקינא קנאת ה' צבקות, נתעברה בו נשמת "יצחק", וכפי שכתב ה"זוהר הקדוש"²⁶¹,

להורות, שאף הוא היה שלם בבחינת גבורה דיצחק אע"ה, שהיתה שורש מידת הענווה,

ולהורות, את עניין "מהות שמו של האדם", וצינורות השפע הבאים מהם²⁶².

ולפיכך, אף בפרשתן, נעשה שינוי בשמו של פרעה הרשע, בכדי לעקור ממנו את כל צינורות השפע אשר מהם ניזון בכוחו כוח "כתר דקליפה".

ד. ברם, שלימות הטיהור, צריכה להיעשות על ידי השרשת גבורתו של יצחק אע"ה, בתוך כל אחד ואחד,

והיא על ידי שיתאכזר האדם על גופו כעורב, אשר רק אז יכול האדם להסיר מעל עצמו את הנחש, ולהחזיר לעצמו את אותם שישים כוחות הנפש, ואז יהיה בכוח לחזור ולשבת ב-"עץ החיים"²⁶³.

²⁵⁸ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ז'-ח'.

²⁵⁹ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ז'-ח'.

²⁶⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²⁶¹ חלק ג', דף רלז' ע"א.

²⁶² וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²⁶³ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

ה. לצורך עניין זה, חישב הבורא ית"ש את ה-"קץ" מזמן לידתו של יצחק אע"ה²⁶⁴,

ואף יצחק אע"ה, אשר שורשו במידת הגבורה, הוא זה שמלמד זכות על בניו לעתיד לבוא²⁶⁵,

שכן, רק על ידי השרשת כוחו ומידתו, בחינת הגבורה, אשר שורשה בתכלית ובשלימות מידת הענווה²⁶⁶,

הוסר כוחו של פרעה הרשע במכת "ארבה", גימטריא "יצחק"²⁶⁷, מבחינת "כתר דקליפה"²⁶⁸ - היא בחינת "עזות פנים"²⁶⁹ - היא בחינת "זוהמת הנחש"²⁷⁰.

ורק לאחר שהוסר כוחו, זכו בני ישראל להשריש בעצמם את בחינת "כתר דקדושה", וממילא זכות לצאת מגלות מצרים.

ו. סוד זה, רמז לנו התנא הא-לקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א, ברומזו בריש פרשתן²⁷¹, במאמר הכתוב²⁷², "אֲשֶׁרִי הָעָם יִדְעִי תְרוּעָה, יְהוָה בָּאוֹר פָּנֶיךָ יְהִלְכוּן":

שכן, אותו העם הקדוש, היודע למסור את בחינת הרצון בעבור הבורא ית"ש²⁷³,

²⁶⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁶⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁶⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²⁶⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²⁶⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

²⁶⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²⁷⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²⁷¹ "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף לב' ע"ב).

²⁷² תהילים, פט' - טז'.

²⁷³ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

ומשריש את כוחו זה לבניו אחריו, בבחינת הנאמר בפרשתן ²⁷⁴, "וּלְמַעַן תִּסְפָּר
בְּאָזְנֵי בִנְךָ וּבִן בִּנְךָ אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלָתִי בְּמִצְרַיִם, וְאֶת אֶתְנִי אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בָּם,
וַיִּדְעֶתְם כִּי אֲנִי יְהוָה".

ובמאמר זה, לימדנו רבינו הקדוש זיע"א, לידע ולהודיע לדורות עולם, מה הוא
כוח הגאולה השלימה, בבניין בית קודשינו ותפארתינו :

כוח הגאולה, קיים ועומד, רק על ידי השרשת בחינת מידת הענווה בתכליתה
ובשלימותה, מאב לבן לדורות עולם,

ומשנעשה כן, יקויים בנו מאמר הכתוב ²⁷⁵, "כִּי־מִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, אֲרָאֲנוּ
נִפְלְאוֹת". אמן.

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

²⁷⁴ שמות, י' - ב'.

²⁷⁵ מיכה, ז' - טו'.

לרפוא"ש

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו
רפאל מנחם בן רות רדואה
הרב יוסף בן רחל
חיים נתן צבי בן שרה
מרדכי בן רינה
מאיר בן נעמי
אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים
שרה בת סוליקא
דינה בת סוליקא
אסתר בת תמר
שרית בת גילה
פאני פרחח בת רחל

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרליה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד